

№12:4-11
24

ДОХЫС 40 ур

ПРОФЫМ

ХУДОЖЕСТВОА ЛИТЕРАТУРА
Ж У Р Н А -Л

Г Е Т А М М А Ш И Н А Ј А С В Ы Л Ö В Ö Р

П А Љ С А У Ч Љ Е С Х О З Ы Н П Ö Р Ö Ö Н Ы В Ö Р

И Д Е К А Б Р **23-24**
1 9 3 0 В Ö

Ж У Р Н А Л Ы

художественной литературы

открыта подписка
на 1931 год

На литературном

посту журнал марксистской критики

В 1931 г. журнал уделяет особое внимание вопросам литературоведения, литературной политики, творческим путям пролетарской литературы, и оценке творчества всех пролетарских писателей.

ПОДПИСНАЯ ЦЕНА: на год—10 р., 6 мес.—5 р., 3 мес.—2 р. 50 коп. Отдельный номер—50 коп.

ОКТАБРЬ

литературно-художественный и общественно-политический журнал ВАПП и МАПП.

Журнал рассчитан на партийный и комсомольский актив, на широкие писательские слои и литкружковцев.

ПОДПИСНАЯ ЦЕНА: на 12 мес.—12 р., 6 мес.—6 р., 3 мес.—3 руб.

РОСТ

Литературно-художественный и культурно-бытовой журнал пролетарской литературы, широко ставящий вопросы культурной революции, нового быта, литературы и искусства.

ПОДПИСНАЯ ЦЕНА: 12 мес.—3 руб. 6 мес.—1 руб. 50 коп.

Подписку сдавайте на почту

Н.Ж. Коми
1-1

Ордым

ХУДОЖЕСТВОЯ ЛИТЕРАТУРА
Ж У Р Н А Л

ЛЕЗО ВКП(б) ОБКОМЛОН КУЛЬПРОП
ДА КАПП
ПЕТО БЫД ТӨЛЫГЫН КЫКЫГ

РЕДАКЦИЈАЛОН АДРЕС:
СЫКТЫВКАР, ВАОРВЫВ У., 38
КОМИ ИҢГА ЛЕЗАНН

„Ордым“ сузодан дон:
Гражданагы: во кезлө—3 ш. 60 ур, 6 тө-
лыг кезлө—1 ш. 80 ур, төлыг кезлө—30 ур.
Учреждениегә аслы да организатсиягә аслы:
во кезлө—7 ш. 20 ур, 6 төлыг кезлө—
3 ш. 60 ур, төлыг кезлө 60 ур.

23-24 №   ДЕКАБР 1930-өд ВО.   23-24 №

Г.П.Б-на обяз. экз.
Лнгр 1931 год
Акт № 486

ЖУРИНАЛЫГ:

Иживалыс—Міжан моҗас пјәвилет- каса коҗмөд воө пыргөн	3
Выл Паш—Туганјас	5
Канатчиков—1905-өд воө	7
Илла Вас—Шуҗга марш	11
Илла Вас—Лөсөдчы тышө	12
И. Колегов—Ставөн советө бөрјы- ны	13
Чушкан—Лечитыгә аслон опытјас	13
Пичелин—Фигура	14
Јосікі Кајама—Шемө тсемент бөчваге	18

К Р И Т И К А.	
Шыладорса Міш—Воетам чо- рыд тыш патсіонал-мелкобур- жуазној идеологіјакөд	20
Илла Вас—Ещанҗи менам гижөд- јасын нелучкиторјас јылыг	22
Изјур Иван—Поет - большевиклөн дасвога туж	25
ЧЕЛ А Д Л Ы Л Ы Д А Н Т О Р.	
М. Мјихачов—Отсалісез	28
ИҢГАЈАС НОВСЫН.	
Г. Захаров—Кодлы тајө нигагыс	30

Партия личлезлытөг стрөитө социализм
пролетариатөн вескөдлан медвозза странаын!

ГЕРПАС ӨЕНЛӨН.

МИЖАН МОГЈАС

Пјатилетнаса којмѡд воѡ пырїгѡн

Большевик нога наступленьѡ чорыда нудѡмѡн мї пырам пјатилеткаса којмѡд воѡ. Колап вога ужјассѡ артыштѡмѡн, тѡдвылѡ бостѡмѡн мї емела вермам шуны: пјатилетка—вермѡ.

Робочѡј класслѡн ужвылын вѡвлытѡм воѡмѡстчѡмыс, вїзму овмѡс гырые гыа ѡдјасѡн коллективїзїруйтѡмыс, кодї уна мїлљон лыда шѡркѡддем крестанаѡс—колхозникјасѡс—гѡл крестанакод щѡц пѡртѡ пролетариатлы мышцањ жон подулѡ—леѡисны ѡдѡдны мїжанлые строїтелство да лѡеѡдїсны бур подув содтѡдѡн тыртны овмѡс кыпѡдан вїтвѡса план основнѡј участкасас. Тајѡ-жѡ торјасыс кыпѡдїсны лозунг „Вїтвѡса план—нѡл воѡн“, кодѡс мї победнѡја пѡртам олѡмѡ.

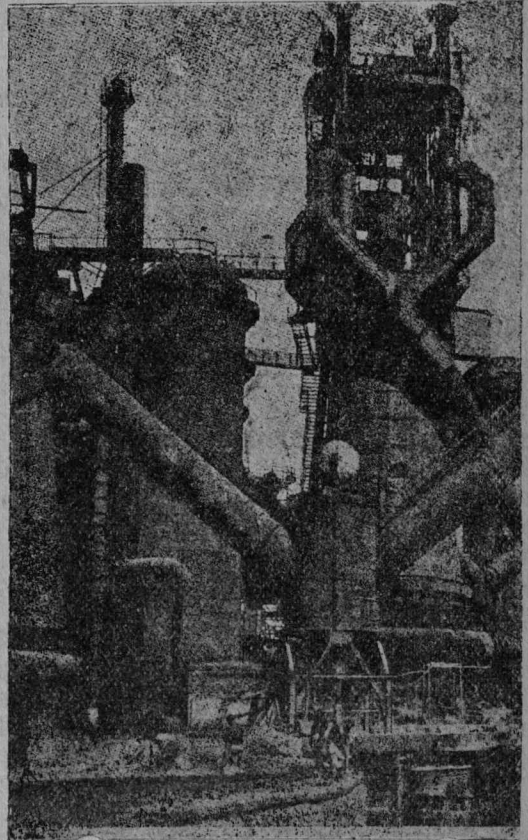
Вїтвѡса план вѡсна да сїјѡс нѡл воѡн олѡмѡ пѡртѡм вѡсна тышкасѡмын партїялы да робочѡј класслы лѡѡ вужны—вермыны зев сѡкыдторјас, лѡѡ нудѡны зев чорыд классѡвѡј тыш. Вескыдвывса да „шужавывса“ панїкерјас быдногыс содтѡны-ѡзтѡны тајѡ сѡкыдторјасѡ, быд ногые зїлѡны наѡмѡдны соцїализм стрѡїтан ѡдјасѡ. Најѡ оз вермыны гѡгѡрвоны, мыї тајѡ, быдмѡм вѡсна сѡкыдторјасѡ, пѡчѡ вермыны. Соцїалистїческѡј наступленьѡ паскыда нудѡмѡн, капїталїзмлые мїжан странаын став вужсѡ бертыштѡмѡн, вредїтелјасѡс да налые планјасѡс чорыда наевартѡмѡн, боевѡј ѡдјасѡн странаѡс индустриализїруйтѡмѡн, вїзму овмѡс соцїалистїческѡј релсјас вылѡ колхоз течѡм пыр петкѡдѡмѡн да сїјѡ подув вылас кулакѡс, кычї классѡс, бырѡдѡмѡн, оппортунїстјасѡс пазавмѡныс чорыда кучкѡмѡн—мї вермам бырѡдны став сѡкыдторјасѡ.

Вїтвѡса „планлѡн којмѡд во—вїтвѡса план нѡл воѡн тыртѡмын рѡшајтан во. 1931-д воѡн мї вермам даї быт колѡ содтѡны соцїализм стрѡїтан ѡдјас.

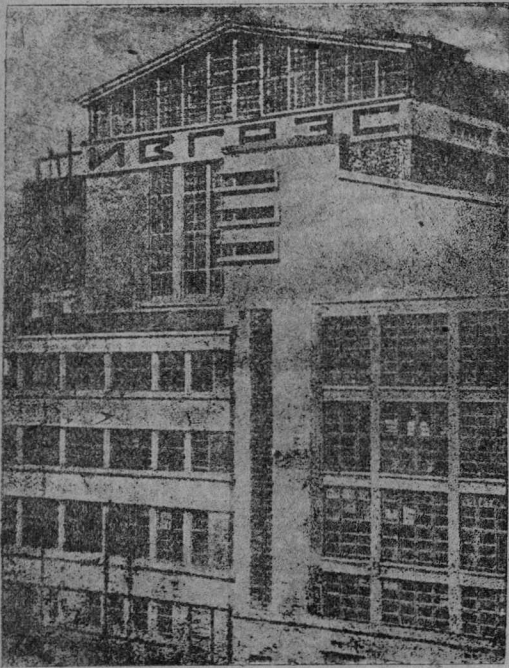
Став тајѡ гырые могјасѡс успешнѡја олѡмѡ пѡртѡмыс щѡктѡ мобїлизуйтны став вын партїялые, робочѡј класслые да став ужалые јѡзлые. Тајѡ гырые могјас гѡгѡрыс-жѡ мед вѡлї гартчѡ ужые пролетарскѡј быд комї гїжыелѡн, мед быд гїжѡд-

тор комї гїжыелѡн, ічѡт кѡч ыжыд, прозаѡн кѡч кывбурѡн—вѡлї вескѡдѡма тајѡ могјасѡ олѡмѡ пѡртѡм вылѡ ужалыс јѡзѡс мобїлизуйтѡмѡ-кыпѡдѡмѡ, мед быд гїжѡдтор вѡлї лолыштѡ соцїалистїческѡј ѡдјас содтѡм, мед быд гїжѡдтор вѡлї чорыда пазѡдѡ вескыдвыв да „шужавыв“ панїкерјасѡс да накѡд мїрїтчысјасѡс, мед быд гїжѡдтор вѡлї ѡружїѡн ужалыс мортлы кулаккѡд да быд сїкас классѡвѡј врагјаскѡд тышкасѡмын.

Соцїалистїческѡј Вылѡ Војвыв течѡмын мїжан медыжыд могјас—вїтвѡса планын инѡм вѡрлезан программа нѡл воѡн тыр

Чугун кїстан домнајас Стаљїнскѡј заводын.

Вылъ електростантсїя ІВГРЕС.

тѡм вѡсна да колхоз течѡм вѡсна тыш-касѡм.

Сїзкѡ тагѡгѡр і колѡ кыны став творчeskѡй ужсѡ пролетарїат нога комї гїжые-яслы, сетны пролетарскѡй сoderжаньнѡа, художествоа комї гїжѡд.

Комї гїжѡдлѡн ѡдїѡ быдмѡмыс да художествоа гїжѡдсѡ пролетарскѡй релеїас вылѡ перестроїтѡмыс щѡетѡ ѡнї-жѡ нуѡдны ыжыд уж гїжые вылъ кадрїас лѡсѡдѡм куча. Таїѡ ужыс колѡ мунны ырые да шѡр школаїас пыр, лїткружокїас пыр, єїнсаїын велѡдѡм - консулїтїруїтѡм пыр, ордым журнал пыр да сїз возѡ.

Велѡдѡмас медвоѡ колѡ кыскыны робѡчѡїїасѡс, батракїасѡс, колхознїкїасѡс, вѡрлеѡеїасѡс, мед пїатїлетка тырїг кезлѡ вермїм лѡсѡдны тырмїз прїзводство бердса гїжые кадр.

Тамогыс-жѡ колѡ пѡртны олѡмѡ гїжыеїасѡс прїзводство вылѡ ыставлѡм їылыс КАПІІ ІІІ-ѡд конферентсїялыс шуѡмсѡ. Прїзводство вылѡ ветлытѡг, уж бура тѡдтѡг, масса костын ужавтѡг художествоа бур гїжѡд сетны оз поѡ.

Сесса колѡ збылмѡдны Обком секретарїатлыс гїжыеїасѡс мукѡдеїкаса ужыс мездѡм їылыс шуѡмсѡ, кодї ѡнїѡз-на ко-

лї сѡмын кабала вылын. Колѡ пуктыны пом сещѡм мѡвпїаслы—сѡрнїїаслы, кодїас увтыртѡны, оз весїг пыддї пуктыны художествоа пролетарскѡй комї гїжѡдсѡ, кодїас натсїоналнѡї художествоа лїтература лѡсѡдѡмлыс могоѡ оз гѡгѡрвоны.

Мїян гїжыеїас пѡвсын небыд на теорїїа боксаы тѡданлуныс, маркеїстко-ленїнскѡй теорїїаѡн чорыда вооружїтѡм оз-натѡдчы. Таїѡ торїыс юса сувтѡдѡ велѡдчан уж пуктѡм. КАПІІ-лы колѡ органїзуїтны маркеїстко-ленїнскѡй лїтературоведѡннѡ куча курсїас да обеспечїтны сїїѡс юн преподавателїасѡн.

Пролетарїат нога художествоа комї гїжѡд перестроїтѡмын да гїжые вылъ кадрїас лѡсѡдѡмын зев ыжыд роль ворсѡ крїтїка паскѡдѡм, кодѡс колѡ пуктыны пїатїлеткаса коїмѡд воѡ пырїгѡн ыжыд могоѡн. Такѡд щѡщ быг коланатор—художествоа лїтературасѡ ужалыс їѡс пѡвсѡ петкѡдѡн, массаѡн донїалѡм.

Мїянлы, пролетарїат нога комї гїжыеїаслы, колѡ нуѡдны чорыд тыш ѡнїїа кадн медыжыд опасносткѡд—векыдывв кезѡмкѡд да такѡд щѡщ нѡтї не лїчѡдны тыш „шугавыв“ кусынїаскѡд да таяс дїнѡ прїмїренѡчїаскѡд. Векыдывв оппортуїзм надмѡдѡ сѡсїалїзм течѡмсѡ, ѡбїектївнѡїа ѡтсалѡ кулакїаслы. Тавѡсна комї художествоа лїтератураыс векыдывв оппортуїзмлыс петасїасѡ колѡ векыда вундыны.

Партїїа натсїоналнѡї полїтїкаын медыжыд опасносткѡд—велїкодержавнѡї шовїїзмкѡд чорыд тыш нуѡдїгѡн колѡ сїз-жѡ вермасны художествоа лїтератураын натсїонал-шовїїзмкѡд.

Вїтвѡса план нѡл воѡн тыртѡм вѡсна большеїстскѡї знамїа улын тышкасан фронт вылын, Вылъ Воїывв течѡмын пролетарїат нога комї гїжыеїаслы колѡ лоны медвозын. Сѡкыдторїасыс повтѡг, сѡсїалїстїческѡї ордїїеѡм пыр да ударнїчество пыр ѡдїас сѡдтѡмѡн, крїтїка да аскрїтїка паскѡдѡмѡн, прїзводство бердыс гїжые вылъ кадрїас лѡсѡдѡмѡн, классѡвѡї враїїаскѡд тышкаѡмѡн, оппортуїзм ногѡн ужалѡмлы чорыд ѡтпорсѡтѡмѡн, став-вын, став эѡс пуктѡмѡн пролетарскѡї комї гїжыеїас таїѡ тышыс петасны победїтелїасѡн.

ВӨРЛЕҢӨМҮН—ПРОРЫВ!

Ударноҗ кварталыс плансө
лоі тыртөма сөмын 54%
вылө!

Сотсиализм стрөитөм корө
Вөјвыв зөлөта—вөр!

Сетам сотсиализм стрөитөм-
лы 6.160 сурс кубометр вөр!

Т у г а н җ а с

Туганҗас
  Јурнысө
  Лептөмае
  Вылө.
Рыт еорөз
  На улын
  Кащкөдчөм
  Кылө:
Локтөмае
  Ужавны
  Сиктҗасые
  Јөз.
Клонөдчөм...
  Тращкөдчөм...
  Лым дуртөм...
  Зущкөм...
Јаҗгассаң
  Төвныркөд
  Ердҗасө
  Чуктө—
Ареаныс—
  Тулысөз—

Вөрлеңг
  Чөж.
Туганҗас
  Төв улын
  Җөрөны
  Пөчөн.
Вөр шөрын
  Вөрлеңые
  Колан уж
  Вөчө.
Сөмын сен
  Збој өдлөн
  Јургөм
  Оз кыв;
Өдным оз
  Гымакыв
  Стал вөлөн
  Вөрын;
Ордҗысаң
  Знамҗаным
  Ващлөктө
  Бөрын:

Ударнөј
Кварталын
Век-на
Прорыв!

Туғанјас
Төв улын
Лөвтисны
Нора.

Пожөмјас
дөзмөмас—
Зуртөны
Гора...

Зуртөны:
— Вөрлезан
Планын
Прорыв!

Талыштам
себласөм,
Гаг самөп
Вөрөм;

Заводјаслыс
Збој өдсө
Сујам ми
Вөрө!—

ВеКаПө
Таг шуіс
Асыс
Јон кыв.

Туғанјас
Ловчисны—
шыркјоны
Јывнас...

Вөр-јагыс
Зил уждөн
Мөдөдчис
Сывны:

Збој өдөн
Чепөссөс

Јөзлөн уж
Тап.

Brigada—
Brigadaкөд
Ordјысөм
Кыө.

Јаг шөрын
Уж мунө
Өзјөдан
Гыөн—

Содтөдөн
Тыртөны
Вөрлезан
План!

Туғанјас,
Ті вылө
Виқөдиг,
Јөзлөн,

Сөлөмныс
Збој өдөн
Бпјалө,
Өзјө...

— Врајаскөд
Тышкасіг—
Вужам
Прорыв;

Чорыда
Камгөмөн
Мыј выныс
Сөтам:

Вит мільон
Кубометр
Содтөдөн
Сетам,—

Мырсылөн
Тащөмі
Көсјысан
Кыв!

Виль Паш.

ВӨРЛЕЗӨМЫН — ПРОРЫВ!

Колхоһныкјас, гөл да шөркод-дем крестана,
котыртчөј бригадајасө прорыв бырөдөм вылө!
Чорыда кучкам кулакјас куча!

1905-Öд вога гожом помлаңыс, кымынкө төлыс гусён ужалом бөрын, күтисны пөдібө воштыны шпикјас *). Кымыныкө вежлі оланін, ковмывлис шыбітны ещанык став ембурөс, пышјавны рајјонныс рајјонө, сөмын нинөм ез отсав.

Мөскуа комитетса секретар щөктөм серті шуі вуҷны Пітерө (өніја Ленинград). Сіјө вөчны ез вөв зев сөкыд: төдмалі кытчө медвоз муны, кымынкө адрес уҗлыны, пукөі појездө да мөд луннас вөлі Пітерын.

Газка, шондіа лунө луншөр гөгөрын муні индөм јнө літернөј проспект дінө, болнычаө. Таркөдчышти өтік өзөсө. Петіс пышыд јуреіа жеҗыдінік ныв.

— „Чолөм Мөскуасаң“—шуі ме.

Жеҗыдінік нылыд нуммуні да коріс пырны.

— Те организатор, агітатор алы пропагандіст?

— Организатор,—воча візі.

— Организаторјас бурещ мјанлы колөны. Кык рајјонын өні-на шедіны. Тенө мј встам Нарвскөј рајјонө, сөмын комитеттөг өтнам ме нинөм вөчны ог вермы. Волы аскі да мј секі тенө кытчөкө індам.

Севса сіјө меным нинөмтор ез јуав, індіс меным уҗанін да ме петі.

Улічајас куза лунтыр шөјтөм бөрын муні уҗны, индөм адрес куза. Сіјө вөлөма зев озыр керка, параднөј өзөсјаса да зөлөта кіза зев щап швейтсара.

Менам шыасөм вылө петіс томынык ныв да ме вылө лөка візөдлөмөн скөра шуіс: „Барін абу гортын, сіјө воас сорөн јандыөіг моз, ныв візөдөм улө, а уліас швейтсар візөдөм улө, ме петі уліч вылө да күті бара шөјтны бульварјас куза, лөк өінјасыс сајласөіг тырја. Даскык час гөгөрын ме бара вөлі, „Барін“ век-на абу волөма. Колі нөшта час кымын, ме чорыда-нын пырі да шуі: „меным сіјө вывті јона колө, кута відчыс-

ны“. Нылыд нинөм ез шу, сөмын дышынык пырыс востіс өзөс жырјө.

Муҗ вылад ме уекөдчі креслө вылө да күті гөгөрбок візөдавны. Дыр ме ветлөдлі пелөсыс пелөсө, візөдалі быдсама ча-чајассө, бөрын-нын воді крөват вылө. Ме сіјөс вөчі ег уҗөм мөгыс, а төдмавны јона-ө лөсыд сен кујлыштны. Сөмын нем відчытетөг ме унмөвөі. Дыр-ө ме уҗі—вігтавны ог вермы. Садмі відчытетөг зургөмыс да електричество југыд бі вөсна. Одјө четчышти крөват вывөыд. Ме возын сулалө ыҗыд тушаа, гөгрөс јура, топыдінік, шөр арлыда морт. Ме висталі сылы паролөс. Сіјө кывзис меным висталөмөс, коріс жеҗыдінік нывтө да щөктіс сылы волсавны меным діван вылө.

Асывнас көҗанлыс садмөмсө відчытетөг муні уҗаніныс.

Сіјө-жө луннас менө індісны Нарвскөј рајјонө организаторөн.

*) Шпикјас—пөлітсјакөн революционерјас бөроа візөдыс јөз.

Русскöй сар: жонжыка, жонжыка! нагажасö ен жалгöтöй.

II

РОБОЧОЛАСЛЫГ адресжас бостöм бöрын мöдi Нарвскöй застава сажö адçöдлыны да лöбöдны жгтöд робочöйжас костын. Медвоцда луннас уфитi ветлыны кык-куймлаö, сеталi заданнöжас, öтiклагын чукöртны кружок, кытчö ме көсжыгi сетны пропагандистöс, мöдлагын щöктi чукöртны робочöйжас костын собраннö. Быдлагын тöдмаса, жуаса, вьл жöзкöд тöдмаса, да сöмын недыр олöм мысгi-нын кути чорыджыка уж нуöдны: босталi адресжас гуса нiгажас да прокламатсияжас ыставны, сорнитсала заводжасые робочöйжас петигöн вöчавны мiтингжас, коджас сiжö каднас заводиталисны жона мунавны.

Мöд луннас аслам секретарлы—томынк, зев зил Жаков нiма студентлы—щöктi чукöртны районса пропагандистжасöс. Вöлны морт дас, ундыкыс велöдчыг том жöз—студентжас, куреисткажас. Ставныс ужалисны зила да сöлöмсаг. Тöдiсны најö, ферт, ещанiк—Ленилыс бөржа нiгажасö, большевикжас коймöд ездзлыс шуöмжасö. Меным накöд ковмывлiс лöбöдавны пропагандист кружокжаслы программажас, сетавны налы нiгажас, тöдмöдны партијаса бөржа лозунгжасöн.

Сыыс кыңгi ковмывлiс меным кымыныкö вöчлыны диспутжас (вечöмжас) да аслым выступагтны меньшевикжаскöд да социалист-революционержаскöд венчыны.

Мi кущöмкö керкаö либö кар сажö кытчöкö чукöртавлим робочöй меньшевикжасöс есержаскöд, сiжö чукöртчылöмжас вьлын бьд партијасаг сорнитавлисны ораторжас, коджас вiставлисны кыңи налөн партијасыс вiрöдö кущöм-либö тор вьлö. Ундыкыс меньшевикжаскöд венчöмыс мунлывлiс революционнöй правительствосын ужалöм жылыс, есержаскöд—вицму жылыс. Кор ме вöли ог надейтчы ас вьлö—корлывлi мортöс центрыс. Меншевикжастö венныд вöли кокны, революционнöй правительствос аужалöм вьлö вiрöдöмыс мiјан вöли гөгөрвоана-да, а меньшевикжасыд тајö сорнитсö пыр кычкö гудралöны.

Есержасыдкöд венчыныд вöли сөкымджыкын, торја-нын омöлка гөгөрвоыс робочöйжастö венны.

Броненосец „Почомкин“ вьлад кыпöдчылöм лöм бöрын робочöйжаслөн револютсия дор сулалöмьд жона кыптiс. Путиловскöй завод лунныс-лун вöчалiс забастовкажас. Завод дорас пыр сулалiсны казакжас, весиг сени i олиспы. Унаыс повтöмжык робочöйжас шыблавлисны ас вöчöм бомбажас, кöт најö i ез взорвитчылыны-а.

Сöмын сiжö жона повчöдавлис врагжасöс. Робочöйжас бьдлун корисны революционнöй организатсиягсаг оружжö, унаыс веиг асныс кыңибус заводитлисны пержны сiжöс. Сек-жö заводитисны кыпöдчыны i черносотенецжас. Најö öктисны жöзöс хулиганжас пыс да бöрын кысыс робочöйжас пыс да уеласисны револютсия дор сулалыс робочöйжас вьлö.

Петроградса комитет заседаннöжас вьлын кутисны жонжыка мунны сорнитжас робочöйжаслы оружжö сүзöдöм жылыс, боевöй дружинажас лöбöдöм жылыс, салдатжас пöвсын уж нуöдöм жылыс. Сы могыс ковмыс тајö уж вьлас, идавны торја жöзöс, коджаслы тајö ужöс i ковмыс нуны.

Меншевикжас жонжыка сорнитисны, а ез лöбöдчыны оружжöа кыпöдчöм вöчны. Најö вiставлисны, револютсиямд-пö пыр мунлывлiс тыштöг-костöг. Сы понда унаыс робочöй-меньшевикжас пыралисны большевикжас дружинажасö.

Октябрса лунжасыс неуна воцжык меншевикжас чуксалисны робочöйжасöс бөржны

Булыгинскөй дума. Мижан болшевиетскөй агитаторжас чуксалисны не бөржыны таяб думас, револутсиягы кыптөм выло ыстыгомдөн.

Режид заводичис вееобщөй забастовка. Ота-мөд бөрые сувталисны көрттужас. Став олмыс кынмис. Питерын ставис лоі жем жылын код, заводжасын, фабрикажасын, школажасын быдлун мунисны митингжас.

Помыта өтис зев зыка заседаньө Питерса комитетлые сабастовка коймөд луно. Горныс мунис мыј вөчны вожд. Шленжасы сен вөліпы: Красиков, Рафин-Кнуунжанц, Кыикович, Марија Лыжична Улжанова, Скрышник да мукөд.

Горнитим, венчим, муртса і помыс воис. Заседаньөыс дугдывтөг мунис кымынкочас. Бура ыжыд жыр табак шынеыс пөрые шыналөм портө. Дыроннад ставныс мудисны да кутисны венчыны сөмын Красиков Кнуунжанцкөд. Кнуунжанц, бөрыннас лоі меньшевикөн, пөсавтөжыс виставліе, вееобщөй забастовка дыржым-пө колө виставлыны, чуксавны вожд нуөдны забастовкасө, сек-пө сарыд ачыс сетчас. Антон Красиков енис мөдарө, забастовка нуыс робочөжым-пө оз вермы кирүч лөзөмөн видчыены, кор сар сетчас.

— Забастовкатө, — виставліе сижө, — өнжө колө вуждөдны оружјада кыпөдчөмө. Мижанлы колө веекөдлыны ужалыс жөзнас, кор најө асныс кыпөдчөны, корны најөс оружјө кутчыөмөн пержыны мезлунныөс.

Дыр венчөм бөрын унжыкыс сувтисны та вылө, та ногөн і вөчисны шум. Сееван ми разөдчим рајонжасө чуксавны робочөјжасөсө кутчиены оружјө динө.

Војшөр бөрын-нын тыртөм улчжас куца ме докти рајоныс, евенжас бердө сажөдчөмөн, медем не сурны казакжас да горөдөвөјжас кю. Сичимөд сүдтаө каяөм бөрын ме портчыетөг уекөдчи волнас вылө да унмовөі. Ожөсө јона зуркөдчөмыс ме садми. Гөгөрвотөг четчышти крөвач вылыс, чајти жандармжасөн-да. Зев өдјө ректи чөчжасөс, ылышты јортжаслыс адресжасө да котөрти өжөс дорө. Порог дорын сулалө Петыр (өні кулөма-нын), коді ужавліе сек војениөј організатсјаын.

— Тајтө-өд те ставсө узан, — зев гораа шуис сижө.

— Наөдөжык! — өлөді ме сижөс. — Сајас тасаң ставыс кылө.

— Мед ставыс кылөны. Мижанлы өнпөніөмыс повны. Лыдды на, со манифест петөма.

Ме корөі очкі, чышкышти еинмөс да куті лыддыны.

— Адзан, ми веним! Мезлун пержим, улчжас пастаын мунөны митингжас, пастас өдјөжык, мунам, — лыддыны помавтөг термөдліе менө Петыр.

Өдјө пастасөм бөрын ми петим улчвылө да мөдим јортжаскөд аджөдчыны. Туј куца котөртөны јөз, сорытөны, кјаснаыс шенасөны. Огиклаыс ми адчим ыжыд јөз чукөр, на дорын вылын сулалө морт да кјнас шенасег тырја зыла мыјкө висталө.

— О, тајө тај Геннадіј!

— Кушөм?

— Агитатор мјан, — висталис Петыр, јөз дорө ми матыетчим-да.

Јашчик вылө сувтөмөн, косөдіник, куца голаа, руд наскөма, сижө өвтчис чабыртөм кулакөн да көрттув тувјалиг моз-жө лөзалис јөс кывжас: мед олас мезлун! Здолож сарөс!

Недыр митинг вылын олыштөм бөрын ми муним. Секретарменын висталис көні мунө комитетлөн заседаньө. Туј вылын јансөдчим Петыркөд.

Комитетлөн заседаньөыс мунис мөдлаын. Антон кынчө ставыс-нин вөліны. Дыр мыечи і сижө воис.

Заводичис комитетлөн заседаньө.

Мөскуаса генерал-губернатор пөжжасө робочөјжас пөрөн.

Комітетчикјас быдён шуисны, мыј сарыд тајо манифестнад ылдиде да видчысө кад вылыс шыбытны робочөјлы петла.

— Ставыс тајо зев лбсид, дона јортјас, ужалыс јөзтө отувтөмыд-и, агитација-тө нуоддөмыд-и, сөмын ті вунөдад өтиктор— оружја кыпөдчөм вөчөм, робочөјјаслы оружјө сүзөдөм. Тајо манифестыд унабс ылдас. Кытчө ог вермө сүзөдны оружјөсө, робочөјјаслы аслыныс сјјөс колө вө-

чавны—сібдөм гөлөсөн виставлис Скрыпник јорт.

Рајјонјасө разөдчим кыпыд өлөмөн, вө-зө-вылө-на тышсө нуөдны чорыда кбөјө-мөн.

Регыд тыдовтчис—манифестыд вөлөма ыжыд ылөгөн. Декабра лунјас Мөскуанын петкөдлисны. Тыдовтчис—ыжыдөс-ө „мез-лунсө“ сарыд еетлөма да кызі сјјөс вөлөм колө перјыны.

Медса төдчанторјыс ордјысөмын лоө сыын, мыј сјјө вужвыјөныс бергөдө уж вылө виқөдөмсө јөзыслыс, мыј сјјө немөвөјја вермытөм сөкыд ужсө, кыз лыдывлисны важөн, лөсөдө, артмөдө ужсө, мырсөмсө—пыдди пуктанаөн, мед бурөн, мед коланаөн, мед вылынөн.

Сталин.

КЫВ БУДЖАС

Шујга марш

МАТРОСЈАСЛЫ

(Мајаковскіј еерті)

Грымгөј воҙө, варыш чукөр!
Кывјөн лабейм к чорту!
Чергые, жугав!
Гетчө
Кыв
Маузер *) јортлы.

Тырмас!
Фыр-ө горзам
Адам-Јөвва закон шујсө!
Фыш исторіјасө вачкам орсөн**)
Шујга,
Шујга!
Шујга!

Еј! лөздөрөмјас!
Жбыргөј!
Сарің саяө!
Абу өмөј
Ыргөн
Броеносецыслөн
Нырые тајө!?

Мед
Коронаби
Жергөдөма пинсө
Важ муыс,

*) Асылс пөлөс револьвер.

***) Плетөн.

Эмејөн мјап вылө жујгө.
Он кусөд
Коммуна би кінтө!
Шујга!
Шујга!
Шујга!

Естөн
Ыпјалөны биөн
Лыдтөм-щөттөм мујас.
Еј, Октабрлөн піјан!
Мильон кокөн
Тувтчалөј ВеКаПе туйдө!

Мед
Кыщовтө медалөм банда,
Ставмувыв буржујсө чуйдө,—
Оз боет Сөветөс Антанта!
Шујга!
Шујга!
Шујга!

Кунас-ө еінсө
Чім гөрд варыш?
Оз ло і абу!
Мувылыселе горшсө
Курыш-карыш
Чабырт
Пролетаріатлөн кабырт!

Воҙө чургөд морөс!
Јенежсө плагөн туйды!
Коді сен вескыднас сорө?
Шујга!
Шујга!
Шујга!

І.І.ІА ВАС.

Лӧгӧдчы тышӧ!

(ЖАРОВ СЕРТИ)

Витвеса план—
Витыс кучкӧм мусар мышкӧ,
Муеар мышкӧ
Ыжыд, дон чер тышкӧн.

Витвесаӧ
Нӧлӧн-кӧ ми вӧчам,
Кушӧм гласӧн
Кутас сывны
Важ му вывса
Кыз рушкауӧ пӧчӧ?

Ти чайтанныд
Визӧднысӧ
Налы долыд,
Налы, кодяс
Важ муас пыдӧ суйӧмаӧе гыж,
Мижан былӧ.

Кӧн сыркакылӧ муыс,
Чужӧ кӧн былӧ олӧм,
Кӧн грымгӧ
Важ мусӧ пазӧдана тыш.

Кор колхоз вӧсна
Лептам баррикада,
Кор косӧн кореам
Буржык олан туй,
Кыз ти чайтад—
Сижӧ кадас
Важ муыслы ог-ӧ
Туналӧј ми шуј?

Кор ми шуам:
„Вылӧ олӧм течны
Зелӧдламӧј сојвын“!
Најӧ мӧвпалӧны:
Кызӧ ескӧ... торкны тунсӧ...
Кыз ти чайтад—
Мижан ӧнепростројным
Оз-ӧ гарав палыс
Медса бӧрја лунсӧ?

Насаӧ чолӧм
Мижанлы оз во.

Шӧн јирӧм, полӧм
Налӧн содӧ
Воме во...

Налыс олӧм
Кор криґысыс оз конјав?
Тырмас.
Капиталлы воӧ пом.
Жагалігас кӧсјӧ
Ускӧдчыны дурмӧм понјӧн—
Вирӧе кинас
Мижанлыс тупкыны вом.

Tӧdam, кушӧм тижан гыжныд.
Сацкан—регыдӧн оз шед!
Мижан сабља
Шојтчиґӧн ез ныжмы—
Ужалылыс
Кӧсӧн перјӧм права
Гадда ки некор оз сет.

Ми петам косӧ
(Мижан ем-на важ косасан самыс!),
Кӧјинӧн вузӧдчад
Совет былӧ кор.
Важ муыскӧд
Медбӧрјаыс артасамӧј...
Муывса уґыс
Мижан дор.

Вылын кутам зирӧд плагсӧ,
Муыв пагта
Зирдалас мед дон.
Чекіст лазӧдас кок улас
Гуеӧн торкыс гагсӧ—
Поплы-ј места пон!

Збоја
Коммуналӧн пијан!
Вылӧ олӧм течны,
дорјысны важ муыс

Збоја, октабр пи!
Мед витвеса плацным мижан
Лоас
Ставмуывса
Октабрыслӧн би!

ІЛЛА ВАґ.

Ставон совето боржыны!

Совет Союзын,
Көни олөмыс пуө,
Кыптома ужалан өд,—
Партия туйдөдөм улын
Став ужнас
Вокөдлө Совет.

Сы пыр ми выль олөм дорам,
Мунам сотсиализмө,—
Важлы бергөдим мыш...
Сы пыр-жө вермасам локкөд,
Быдсама классвөй врагкөд
Пуөдам тыш.

Медым некущөм вөрөг
Ужлы вредитны
Нырөсө оз еуј,

Кулаклы, понлы,
Праватөм жөзлы
Тупкам совето туй!

Налы ми ынөм ог кывзө,
Блөдчыг вөрөгид абу
Міјанлы рөдһа һи сват.
Ставным ми боржыны мунам,
Мунасны гөтыр і піјаң...
Јонжыка топөдам рад!

Советјасөс борјан кампанһө
Торкны оз вермы
Классвөй враг!
Торкны оз леңны
Шөркөда олыкөд өтүв
Колхозник гөһ да батрак.

В. Јогор.

Лечитыгјаслөн опытјас

(Көрткерөсса болһычаын вөлөмторјас).

Көрткерөсса виегјаслөн олөмыс топыд.
Вөчлөһи на вылын быдсама опыт:
Өти опыт—сиз, мөд опыт—таң.
Опытид зик быггө резина мач—
Шыбитан етенө
да мајбырөј оз-һин дојд тенө,
Көт ескө Һырвомад четчыштас бөр.
Опытид абу тај јөс увја кер.
Лечитыс војтырыд сени зев мели.
Медвозда опытис со кущөм вөли:
Колө-пө төдмавны, рам али збој
Овлывлө виегелөн тој?
дүгдһсны виемылы дөрөм-гач вежны,
Щөктһсны тојјасөс пөжны,
Ванна һи Һывеан ез ло—
Опытис артмис тај со:
Пондһсны виегелөн тојјасыс вөрны,
Паскөмас оз весиг төрны.
Та бөрын адзһсны тојыслыс сам:
Кукаң код сјјө-пө рам!..
Мөд опыт вөчһсны сизі.
Завхозыс каң сени вичі.
„Кысукыс“ кыскалис вел уна јај,
Быд куөк јырыштис, дерт, асыс нај.
„Кысукыс“ мылөссө ез зөбһны пыдө,
Аскинас пөртһсны шыдө:

Видлам-пө, виегјас еојасны оз?
Сојисны ставон-да, некод ез вөс!..
Выль туйөд воелалөм кодөс оз сбојмөд?
Кык опыт артмис-да, вөчһсны којмөд:
Сујисны һаң пыщкө кыз төрөкан.
Сөмын ез артмы тај опытыс таң.
Төрөкан јај вылө некод ез ышты.
Виегетө сетыс он мыжды.
Шуисны: „Оз-кө-пө ков, ең-і сој!“
Лөкаңо векалис төрөкан шој...
Тајө ез артмы-да, ез-на тај бөрдһны,
Уһ һаңон пондһсны виегетө вердһны.
Мушкысны лөсыда, крөһки ез кол!
Лыдөн-кө, опытыс лөбма көһ...
Витөдсө висталам өһи.
Бурлак зон лечитчыс сени.
Виег-да, буракө, пуыс-на вир—
Һывјасөн шаститыс пыр.
Опытсө сы вылын еиделка вөчис;
Өти рыт сы гөгөр жөзис,
Волһасө лөсөдис, шебралис кок,
Мыјөһкө зырыштис бок,
Јодөн, дерт, мавтыштис (уна сен јодыс),
Војшөркад щөң ськөд водис
Назөһник мед ескө којка оз зурт:
„Кутла-да, оз-ө-пө виегыд бурд!..
Квајтөд да сизимөд опытыс зөһа.
Најөс ме пасјавтөг коһа.
Пөчө-һин адзһһны: бур али дур
Лечитыс војтырлөн јур!

Чушкан.

Г. ПЕФЕЛЫН

1.

Семен воіс гортас. Кооперативдө ветлө-ма. Пырис керкаас. Виждлис аслас Аксутка гөтырыс вылө. Бостис жөктан сыланкыв да присадкаөн шлапкыны пондис. Бабаыс-жө кijasнас өвтчө. Чужом вывчыс воши.

— Гачыд реждас... Жөмин алымы! Обычачыд ем-жө таж тенад!..

— Аксутка, нинөмые тужитчынысө! Жөктышт шөщ!

Жөктыштитис Семен. Мы-нө сетчөз бабалы! Сөмын чужыштитис код-жө, мужикыс зев-нын мыжкө радлө-да. Окота гөдны.

— Мыж сизі ештө он төд? Гапкө даспайта кабала кок нырнад мусыс чужыштчис?

— Унжык! Унжык-на!

Сижэ здук вылын налөн Митрөжыс котрөн пырис керкаас. Адзис батсө—кынмывлис места вылас. Виждө—бергало да шлапкө-жөктө. Бытө вина шйын кунайтчөма. Дукалис нырнас—багыс вина көрсө абу-на і кывлөма. Жик саф. Ачыс шөщ жөктыштитис.

— Те баба, думышты тыкөе!.. Кор ме воі Сурихаад, Макеім Петрыч, агрономыд, шапкис менө сувтөдис: „Семен, шуд, кушчөм-пө те шуда морт вөлөмы!“ А менө мыжөн төда, шуа сылы. Сижэ өпөч меным гартө: „Те-пө төдан ачыд, кушчөм порепі Олөш ордеыд шедөдөмыд?“ Лөвжаөс, шуа. Сижэ напирөс меным тувкжө. „Теныд-пө сижэ медеа бур пөрөдасыс! Те-пө сижэс дөжөрит, зев уна шайт сижэ сулалө!“ Ме і

шуа: аттө-пө висталөмыд вылө, медсөмын неммас-а. „Те-пө сижэс вижбыдты. „Искра“ нима колхоз-пө сижэс теныд плөд вылө нөбас“. Со-өд! Ми огөж і төдлө, кушчөм фигура вөлөм вижам картааным. Медеа бур пөрөдасыс!

Сесаң сесеа— Фигура да Фигура. Сещөм сылы-нин шеді. Бабаыд гөгөрвоис, мыж сижэ

сещөмыс, төлкөс і котралө да вердө Фигураөс. Фигура-жө мыж вермө нырнас лепталө, тапкөдө сожө. Кыж-жө сы вылө і нырсө лөсөдөма. Семенлөн медеа долыд мөвижасыс лөисны Фигура жылыс. Веег Митрөжыс жикөз өвеис Фигураөс делөдөмыс. Вождэ мозыс өни некор-нин оз чужавлы. Көт ескө і кок нырнад чужыштылыны зев лубө, чирэ секи карта тырнас. Сижэ сема кодыс сөлөмсаыныс кутисны вижы да дөжөритны фигураөс. Ставныслөн вөлі өти дум: Кыж ескө? Збыл-кө ескө локтасыны колхозсаынд да нөбасыны! Секи сесеа вөвтө позас лөсөдны.

Најо вѳвтѳмѳс вѳліны. Кытѳкѳ дод-
 фыштлыны-кѳ ковмас-пыр лоѳ јѳзѳ петны
 да јанѳімѳн сорѳн кевмысны. Мујас вы-
 лад петавлан-да—ейна сѳмын. Семенлѳн
 меѳа вѳжыд тужа-мужаыс—вѳв вѳсна.

Отеч Влас баушколѳн—аслыс тужа-
 мужа. Сіјѳ Семенлыс Фігурасѳ важѳн-нын
 ейнырыс нуѳдліс. Сіјѳ баушкоѳс весіг
 унеыс торкіс, вѳча ейн ез кут топавлыны.
 Окота сылы важ мѳзыс-жѳ жарітыштны
 да вѳна сорѳн закуейтыштны. Неѳыр мѳс-
 ті кывейс аркіреј локтѳм јылыс да поп-
 лѳн јешѳѳ-на кыптис вежыс Фігура вылѳ.
 Он тѳдлы дај воас аркірејыд. Став аслас
 еѳитанас колѳ мыјѳнкѳ гѳѳѳітѳдыштны.
 Петкѳблыны астѳ. Кыв шуны. Карывса
 прікод шедѳдны. Матушкаыс сы вѳсна
 вывті-нын вѳѳѳ. Попѳс ѳік-нын пікѳ воштѳ-
 ма, сырлы мѳз сацкыѳма горшас.

Отеч Влас пѳвмѳдыс-нын Семенлы сор-
 нѳѳ панліс Фігура јылыс. Мыјѳн шуас,
 сіѳ вѳлі ачыс і шедѳ. Семен пыр-жѳ вѳлі
 зѳѳѳѳрмас да Фігура јылыс пондас сор-
 нѳѳтны, кыѳі томдырјыс аслас невестапу
 куѳаыс. Вывті-нын нѳмкодтор вѳлі сылы
 Фігураыс. А Отеч Власлы-ѳѳ колѳ-жѳ
 мыјѳкѳ дінѳ аркірејсѳ да сылыс еѳитасѳ
 вѳдчыены? Оѳ Отеч Власѳс сы вылѳ оз-нын
 ков велѳдны, нѳ каѳтыштны. Матушкаыс-
 ѳѳ, кор Отеч Власыд воас Семен орѳсыд
 кушкінас, мыј оз кересы! Быд кыв жел-
 погалѳ. Поплыс нылѳмсѳ вѳтлѳ.

Отчыд матушкаыс коріс ас орѳас Ак-
 суткаѳс.

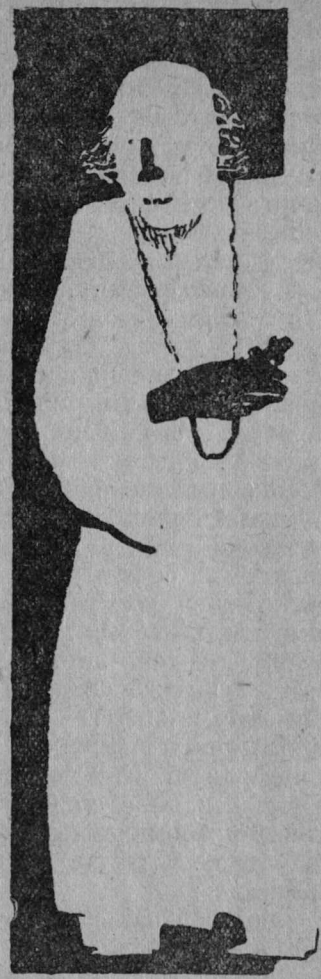
— Кывлін ен-на те?—најан улѳ летѳѳ-
 мѳн јуаліс сылыс.—Кодлѳн-жѳ ем гырыс
 порејас, лѳѳѳ пореніјан,—ставсѳ-пѳ доп
 мынтытѳг колхозјасѳ мырѳалѳны!.. Став
 вѳѳан скѳтсѳ мырѳѳн петкѳдасны!

Отеч Влас сужітѳѳ најѳ сорнѳѳ!

— Те со јенмыс-на полін, менсым-на
 кывзін—Семеныкѳѳ колхозад енѳ-на пы-
 рѳј. Јенмѳс-на тѳданнѳд сѳкѳѳ. І ѳні-на
 кывзы: кодјас колхозѳ абу пырѳмаѳе, на-
 јѳс мырѳѳн кутасны пыртны, став скѳт-
 нысѳ мырѳавны. Каѳалѳмаѳе! Быд прікод
 улын скѳтнысѳ војшѳѳра војын понѳѳмаѳе
 начкавны. Не сетны-жѳ јенлы тујана скѳ-
 тѳс јентѳѳтѳмјас кѳѳ!

Аксутка пукаліс. Чесѳѳдліс сіјѳс, быѳ-
 ѳѳкѳ коѳувкот карвылын. Влас да ма-
 тушкаыс топѳдїсны сіјѳс.

— І кодї јентѳѳтѳмјаслы аслас кї по-
 мыс вѳѳѳм быттѳм живѳїнасѳ еѳтас, сіјѳ
 ачыс сеѳѳѳм-жѳ јентѳѳтѳмѳн лоас!

— Мѳѳар југыд јывеыд думыштлыны
 колѳ! Таладорын поренітѳ жалїтан, мѳѳар-
 југыдын тенад пуан ейр пѳртјыс кыв вы-
 лад кутасны војтѳѳдны!

— Те вѳїстав Семеныдлы, јен вераыс-кѳ
 абу-на петѳма, асеыс ловсѳ аѳѳкрїстјас-
 лы абу-на вузалѳма, меѳ тајѳ војѳ-жѳ
 начкас да тушасѳ меным вајас. Кевмыс-
 ны кута. Мун сеѳса, благѳслѳвї крїстос!

Аксутка, ѳѳѳва кок јылас ѳшїѳ, пырїс
 асланыс јѳрѳ. Вѳѳѳѳѳ, Фігура дорын аја-
 піја лажвїѳѳны. Нанѳн верѳѳны, вежа
 веж мысѳї мелї кывјасѳн вѳѳѳѳѳлѳны.

— Сој, сој, Фігура! Гыркыс-ѳѳ, полѳ-
 ыслѳн, мыј куѳта!..

— Нырыс-ѳѳ талѳн, быѳтѳѳ мѳлѳтѳн па-
 жѳмаѳе!

— Лѳктан во кежлѳ быдмыштас да,
 справїтјас-да, куѳтанас і кызтанас ѳткѳѳ
 лоѳ! Со ѳѳ, полѳукыс, куѳѳѳм лоас!

Акеутка ставсö вiеталис Семенлы, мыҗ велöдлiс Власыд. Бабаыслык Һемтор ез вермы гөгөрвоны, ачыс мунiс. Котöртiс поп ордсаң еiкт сөветын јуралыс дiнö, окота төдны. Јуралыс вiеталö: „Онiöз һекущöм бумага-на ез воны. Вiз!“ Рытнас Семен ордö ачыс Власыд локтiс. Јешщö-на јонҗыка повзöдис Семенöс. Воши сылөн долыдлуныс, һимкодасöмыс.

II.

Асывнас Власлы благощеннöесяң воiс гiжöд: „Аркiрејыд ме ордын-һин. Аски ставнымöс вiдчыс“. Но i шöјö вошлыны-жö.

- Порыд! Поренид колö!
- Ыстыв Мишатö! Запискаторјөн!
- Велöдчытöм сiјö!
- Ачыд ветлы!
- Лушщö те!
- Нöк гудыртны колö! Булкiјас вöчавны! Господöј!

Лушпöр гөгөр аслыс-жö Власлы лöи петавны Семен ордö.

— Мир тiјанлы!—шыасiс Влас

Семен сiјö i сыркмуни. Кöч i пыдысаң да кылö вöли сiјö поп вылö сылөн лөгпетöм. Поп мытчысöм бöрын сылы пыр-жö төд вылас уеi Фигура. Сы куза став долыдлуныс. Надеҗаыс.

Отеч Влас сорнiтöдö најана, быггö кок чун јылас узыс дiнö кыждöчö.

— Вiт верет сајын, Клоунхаын, ставсö кушöз петкöдöмабс! Вiдчыс, аски асыв татчö воасны. Аски-жö-i аркiрöј ме ордö воас. Мујас вылö молебөнөн петавлам. Тенад мујас вылö щöц волам. А порепiсид тавој-жö те мынтöдчы. Ме зеба. Танö со—сöмтор задаткi местаö вајышти. Бöрынас ме сајын оз сувт.

Сiјö пызан вылö iстыштитiс выјöсöм кык вiт шайта.

— Сiз-кö-нö вајан! Јенлы-на-öд служитам, Семен Иваныч! Јенлы! Јентöдтöмјасыд-тај со мыҗ ужалöны! Вiчкотö кiстöпы! Скöтјаетö мырддальöны!

Мунiс. Выјöсöм вiт шайтјас вылö һекод весiг ез вiзöдлы. Семен петiс керкасыс. Акеутка сiз-жö. Мiтрöј медеа воз котöртiс Фигура дорö. Ставныс сесеа сетчö i чукöрмiсны. Сöмын һекодлөн кывез пет. Семен весiгтö јурсö öшöдöмөн муас вiзöдис.

Гор. Војшöрлан-һин берö. Нeкодлөн оз уасы. Семен нукалö лабiч вылын пицöс-

јас вылас гырзајыв летчöмөн. Друг сесеа четчiс. Мунiс пач дорас да пачкостсыс кыкiс кiнжал, кодöс војнавывеыс-на вајлöма. Кореiс зүд да заводитiс кеслыены. Зүд улын укладлөн вiзöдчöмыс кез-јöдлö вöли Семенлыс сöлöмсö. Одјонҗык-һин кызкö еекö ештöдны. Кiнжалсö кеслөм бöрын сiјö петiс öшиңув јорас.

Вöлины козүвјас. Лөн. Шоныд. Топольјаслөн паскыд гөгрöс корјасыс ез кышкывны. Лөн вылас кокныдiка рукуштитiс Фигура. Семен сы дiнö пырыс-пыр езна матыетчы. Ветлöдлiс јөрпыштитi, быггö чукöртчö-на мөвпјаснас, лyбö аслас кык думнас вермасö, кодарсö-кö öтарсö вöчны. Нeдыр ветлöдлыштöм бöрын сувтыштитiс-код... Друг сесеа котöрөн моз зырöдис фигура вылö.

II

Вылитi мунö шондыс лöзов јенöжтi. Тöврутор палöдис топольјаслыс корјассö. Семен керка дорö воiсны кујимөн. Кыкылөн кiаныс вöли полтчöм вiжов портфельјас.

— Батыд гортад?—јуалис öтiкыс Мiтрöјлыс.

— Абу! Батушко ордö мунiс!

Öшиңпыр јурсö мытчыс Акеутка. Адзiс «карсајастö», повзыштитiс-код. «Сiзкö нопыд збыль-жö вöлөм вiеталö. Порепiтö петкöдныд локтöмабс». думыштитiс.

— дырö-нö оз во Семеныд?—јуалисны Акеуткалыс.

— Рeгыд-һин воас!

— Поçö вiдчысiг мозным тiјанлыс Фигуратö вiзöдлыны? —һумјалиг тырјi јуалис којмöдыс.

Акеуткалөн зiкöз кывјыс гөрдзасiс. Мыҗ вiеталан?

— Рeгыд ачыс воас!—шыiс да вешјiс öшиң дорeыс.

Сек шөрö Семеныд бурöщ јешщö воiс. Сылы шыасiс, кызi важ друҗлы, којмöдыс.

— Олан вылан Семен! А ми со те дiнöз!

Семен төдис сыкöд здоровайтчыссö, Максiм Петрöвичыд вöлöма. Сöлöмыс сувтчыны пондис. „Сiзкö-нö мырддальны! Попыд збыль вöлөм вiеталö“. Сiјö мөвпалиг костлыс сы дiнö локтiс мöд мортыс, кодi вiзöдлöма пырјаме, медыҗыдныс пыддi, да пыр-жö сiјö тујдöдис, мыҗ мoгыс вöдмабс.

— Міжанлы Максім Петрөвіч чуждє, тед-пö „Машöлөн“ пıыс сурöма быдгыны. Мі локтїм відлыны сїјö да јуавны, онö-те вузав мїжан «Искра» колхозлы плöд былö. Петкöдлы вай Фїгуратö!“

Семенлөн бара мöдарö јурьє гудырт-чїс. Быггöкö жынја зöр мешöк пыркнїтїсны. Агрономыд јешчö сетчö содтыш-тїс:

— Адзан, куцöм лöсыда ставыс му-нö! Но, вай нулы, петкöдлы!

— А унаö ескö тї мынтанныд!—нем думыштöг шуєє Семенлөн.

— Дон сайын мї огö сулалöј! Міжанлы пöрдöмыс колö.

Семен таяö кывјассö аслыс сїјї гөгöр-воєє: „Сїкö ескөн вöв шедмөн мында сетїсны!“

— Мунамö!

Семен мунїс сува. Нуöдїс комїсїјатö сїјö мөстаö, кытöнї медбöрја здук вылын руксö вöлї Фїгураыс. Індїс кїнас гырöдö мөстасö. Аслас-жö єнваыс вöлї турöбөн лөтчö. Комїсїјаса шлєнјасыд вїзöдлїсны мöдä-мöдныс былö, плашкöдчїсны кїјас-

наныс да јурнысö öшöдöмөн бöр мунїсны. Сöмын Максім Петрöвіч, быггö відчынтöма да жалїтöма пырыє вöрчöдїс Се-менöс пөлпомöдыс:

— Прöста, другö! Зїк прöста!

— А скöтö öмöј оз мырдäвны?— друг јуалїс агрономыдлыє.

Максім Петрöвічдє гөгöрвоєє, мыј вöс-на начкöма Фїгуратö.

— Оз!—чорыда вöча вїзїс да терма-єєс петны. Сылөн чужöмыс зїкöз быгалїс, јөждїс.

Влас поп ордын сїјö здук вылын гө-єтїтїсны аркїрöј да сылөн євітаыс. Кор пызан вылас вайєсны порепї жаркöјтö, вєєгтö аркїрејыс, көт јзсö оз вöлї єрлы, зєв лубö пырыє кыкїє нырнас порепїлыє чöскыд көрсö. Жаркєјсö мушкылалыє єві-таыс шєнчїсны.

— Вывтї бур єржантор, вывтї бур!

Отєч Влас нумјалїс да гөєтїтöдїс.

А Семен öшїнүв јöрын једїс лубујт-чан фїгуралөн вїрыс.

Роч вылыє комїöдїс

САНДРІК ЈОГОР.

КОМСОМОЛ!

1000 ударнöј брїгада корö вöрлєзан уж!
Ударнöј ужтöг оз тыр вöрлєзан план!

П і с м ө т с е м е н т б ö ч к а ы 6

(Јапонџаса пролетариат гџыелөн вџет)

Матсудо Јодзоо ужаліс тсемента бочка восталом вылын. Нџном сы пџын вывџтисö оз вöлі шыбытчы өінмö, сöмын журеіыс да ускыс пыр вöлі тырöмаөе тсемент бусн. Тажö бус вöснаыс журеіяс ныррочыын öтлаасавлісны, чоръывлісны кöрта-бетона стен-моз. Окота вöлі, пыдöжык нысö чуң еујöмөн, весавны сіјöс бетоненыс. Бетона-машіна еöлаеіс даспöрјö быд мінутын, колтчыны сыыс вöлі он вермы, зїк кадыс вöлі оз кол сы вылö, мед ескö үдїтны нырроöөз вайöдны чуң. Дасöтї час чöж Матсудо Јодзоо мыј ез песеы аслас пыр вöсна, сіјöс весавны ез вермы, сетї вöлі пыр чорöө, бытöө гџые сіјö вöчöма.

Дасöтї час чöжнад шöйтчылісны ставсö кык пöрјö: часжын—соан кадеа шöйтчїгөн, дас мінут 3 час мыетї луннас, луншöрқадын, кодыр колö вöлі весавны машіна.

Ужалан лун вöлі матыемö помлан. Пыктöм кїјасөн еöкыда вöрöдїг тыр, Матсудо тыртöммöдіс бöчка, друг тсемент пыщөыс тыдовтчїс ічöтїк пу јашщїк.

— Мыј ескö тајö вермас лоны?—шензö сїјö, сöмын вїдлаены буржыкасö кадыс ез вöв.

Зырјөн сїјö тсементсö шыблалїс јашщїкö. Сесаң тсемент летчö торја жöлбöдö машінаö. Бöчка регыд кутїс рекмыны.

„Гм... тсемент бöчкаын—јашщїк... Мыјкö тешкод“... Сїјö јашщїктö бөстїс да еујыштіс ужалан партук зөптас... Јашщїк вöлі кокнїдік.

„Фөңга сенї, тöдöмыс оз вермы лоны“—мöвпыштіс Матсудо, востїс мöд бöчка да возö кутїс лöдны тсемент.

Көркö машіна пондїс тыртöгыс бергавны. Бетон бырї. Помасеіс ужалан лун.

Резіна еувыс, код куза ееталїсны машінаö ва, Матсудо кокныдїка мыекыш-

тіс чужöмсö да кїјассö, голаас кöртыштіс чышјан да мöдöдчїс гортас мөвпалїг тырјї, кыз ескö буржыка сојыштны-јуыштны.

Електростантсїја помöзөыс-нїн пöштї вöлі вöчöма. Рытја рöмыдас, вылö, вылö пырöмөн журсö лептöмөн, лымја шапкаөн жеждалїс Енајама (ыжыд гöра).

Пöеалöм јайсö Матсудолыс кабралїс көзүд.

Улын, кокјас бердын, гудыр быгїөн пујїг тырјї,ызгö Кїсокава ју.

— Тпу! Абу некущöм терпїтöм!

Гöтырлөн бара кынöмыс быдмö да нöшта...

Гортас Матсудолөн вöрїсны квајт чөлаф. На јылыс да тащöм көзүд кадын лоны көсјан кага јылыс мөвпалїгөн, быд во кага вайыс гöтыр јылыс казтылїгбї, Матсудо зїкөз шогаеіс.

Лунја бөстöм сöмыс жынсö еет рїс вылö, мöд жын вылас пастас да ов став араванад.

— Тпу, чорт!—вїдчыштіс сїјö...— Јуыштнысö нö мыј вылö?

Друг мөвп вылас уеї еурöм јашщїкыд. Сїјö кыскїс јашщїктö, чышкїс сы вылö ласкысöм тсементсö гач мышнас. Чорыда тувјалöм јашщїк вылын ез вöв некущöм гїждөпас. Матсудо јашщїксö кучкїс ізјö, сöмын ез жугав. Сөкї Матсудо скöрмїс да ставвыныс талыштіс кокнас. Јашщїк пазалїс, сы пыщкыс уеї кїсöм рузумтор пыщкö гартöм кабалатор.

Со мыј вöлі кабалатор вылас гїжöма:

„Ме—роботнїча №... тсемент заводныс, вурала тсемент мешöкјас. Менам мусукој ужалїс із жугöдлан машінаö із шыблалöм вылын. Асывнас појабр 7-д лунö, машінаö ыжыд із уекöдїгөн сїјö уеї машїнаас. Јортјасыс шыбытчылісны ескö отсöг вылö да еор-нїн вöлі. Ізјас улад, кыз бытöө ваö, вöјї менам мусукој. Із-

јаскөд шөң жульис сылыс лысө, ныріс јасө да јоткыштіс галкі сорөн мөд машиналы. Сени, сталь бордјас костын, зев ыжыд ызгөмын, ізіс сіјөс машинаыд пығө. Сесеа өжігајтісны,—лоі зев бур тсемент.

Лыыс, јайыс, лолыс сылөн пөрісны тсемент бусө. Тсементөн лоі сіјө ставнас—менама мусукөј... Ужалан көлујлөн лөскутјасыс—со, ставыс, мыј колі сесаң.

Ме вури мешөк да сетчө кieti асым мусаөс. Менама мусаөј лоі тсемент.

Ме гіжі тајө піемөсө да асывнас гуөбык пукті тајө бөчкаас.

Те, буракө, робочөј. Коңөртышт менө, сет вочакыв. Ме көсја төдны, кытчө мунас тајө бөчкаасыс тсементыс.

Лоі-ө менама мусаөј театр коридорөн, озыр керкалы тсемент өградаөн. Сөкыд мөвпавны... Сөмын кыңнө ме верма торкны талы. Те-кө робочөј, ен віз тајө тсементсө сешөм стрөјбајас вылас.

Абу... зик веекөд... Вөчөј, кыз көсјад. Көч кытчө ез ло менама мусукөј—сіјө лөас зумыд етенөн! Нөпөм. Ловја дырјыс ужаліс музтөг, дај воғө-на медбөрја ужсө зумыда вөчас.

Мелі, бур морт сіјө вөлі. Сек-жө—чорыд да повтөм. Том-на вөлі. Ставыс-на-кығвіт арөс. Кыз сіјө менө радејтіліс—віставны ог вермы.

Саванө (вонјө) пыдди—тсемент мешөкөн ме сіјөс пастөді. Ез гортјө сіјө вод, водіс тсементөн біөн калычөм пачө...

Кытчө муна ме колөбөднысө сіјөс? Рытиввылын-і, асыввылын; ылын-і, матын ловчалө сіјө тсементын! Те-кө робочөј—гіж мем. Сы пыдди ме тед ета менама мусалыс робочөј паскөммыс кусөктор. Сы пыцкө ме гарті асым піемөс. Із бусөн да пөеөн тыртөма тајө паскөмторјыс. Чорыда менө сіјө кутлывліс тајө ужалан паскөминас.

Јона кора ме: зик вістав лунсө, төлысө, кор ті візад тајө тсементсө, көн. ыущөм стрөјба вылө сіјө візад. Вістав

葉山嘉樹

Joosiki Kajama.

асыд нөптө, оз-кө ло сөкыд. Астө сесеа віз. Адзыелытөз“...

Mateudo Jodzoo палалі, кор кыліс горзөмсө сы гөгөр четчалыс челадыс. Візөдіс нөм вылас, адрес вылас, кодөс вөлі содтөма піемө помас, сіјө өтчыд лөлышттөг пөрөдіс ас пыцкас сакө (віна) чашка.

— Садтөм кодөз көсја јуеыны, а сесеа паевартны—разөдны ставсө чөртлаң!—чорыда горөдіс сіјө.

— Но... пөттөзыд јусан—скандалітан, уж вылө он пет, місө-нө кыз? Челадыс-ыдкөд мыј лөб?—шүіс гөтырыс.

Сіјө візөдіс гөтыр ыжыд кыпөм вылас да адзіс сетыс егімөд кара...

Чорзодам тыш натсіонал-мелкобуржуазној идеологіякөд

Илла-Вае „Ещанҗи менам гижөд нелучкиторјас-жылыс“ статҗаын ассыс ошыбкајас-сө сажөдө ас мөгөыс крїтіка нелучкїјас сажө. Сы ногөн артмө, мыј ез Илла-Васлөн ошыбкајасыс вөвны, а ошыбкасө вөчїс крїтіка „Мунөны“ поемасө крїтікујтїгөн. Торјөн-нын јона үеласө Илла-Вас Пармазон вылө. мыј Пармазон, сецөм-тацөм, лытө кыбертны Илла-Васлы паныд, кор поема „Мунөны“ Илла-Васлөн „гөгөрвоанасыс - гөгөрвоана, воесасыс-воеса“. Тацөм гижөдсамөн Илла-Вас көсјө тупкыны ассыс мелко-буржуазној пыщкөссө, ассыс націонал-шовїніст пога мөвпсамсө. Ме ог понды тани казтывны Илла-Васлыс став ошыбкајассө, сы жылыс ем-нын Пармазон крїтікаын, ем Г. Оботуров гижөдјасын. Ме көсја сувтлыны Илла-Вас статҗа сертї — мыјөн прав Илла-Вас, мыјөн абу прав.

Илла-Вас гижө: „Колө гижөдтө донјалїгөн төдвылө бостны со мыј: возө нуөдана алї бөрө кыскана вөлі гижөдыс сїјө кадас, кор сїјөс гижөма, а абу талунја лунө“... Илла-Вас ногөн артмө, мыј ас кадас Лебедев, Г. С. Лыткін, К. Ф. Жаков“ вөліны революціонерјас, мыј најө комї література історїямыс, революціја мөвп історїямыс оз позшыбітны“.

Збыл-ө тац колө лоны?

Онөч мї Лыткінөс, Жаковөс артавлім мелко-буржуазној идеалїстјасөн, а вөлөмкө најө колө артавны революціонерјасөн,

вөлөмкө најөс колө сујны революціоннөј идеологіјасө! Оз будї артмы. Жаков сїжө колө есерөн, кодї пролетарскөј революціјасө ез вермы не тољко ас пыщкөс-нас гөгөрвоны, но весїгас пыщїіс еміграціјаө, революціјалы отсасөм пыддї мунї отсасы буржуазїјалы, кодї идеалїст вөлілы вемөзыс, кодї Марксїзм-сө сакїс бьд-ног—мї некыц сїјө ог вермө, дај ог көсјө колны революціја мөвп історїјаө.

Мыј Лыткін, Жаков, Лебедев колөны комї література історїјаө ме ог понды вензыны, најө колөны кыц мелкобуржуазној гїжыејас, лывемөзыс націоналїстјас, цо најө оз колны пролетарїат пога комї література історїяын. Бостны-кө Лебедевлыс „Настук“— пролетарїат идеологіямыс паныд мунан гижөд-на артөма, дај мукөд гижөдјасас пролетарїат пога мөвпсамыс ез-на некөн тыдавлы.

Прав-ө Илла-Вас, мыј гижөдсө колө донјавны сїјө кад сертї, кор сїјө вөлі гижөма? Віцөдлам. „Ғажакык комї јөз олөј“— Лебедевлөн гижөма 1913 воө. Илла-Вас сертї тајө гижөдыс сек вөлі революціоннөј. Ог вензө, сек тајө гижөд вөлі нуөдө паныда уц царїзмлы. Сы бөксан сїјө вөлі сек революціоннөј. А идеологіямыс? А идеологіямыс вөлі сек націонал-мелкобуржуазној, колї-ї өнї сецөм.

„Мунөны“ Илла-Вас гижїс 1927 воын. Комї націонал вопрос разрешїтөм бөксан „Мунөны“ Илла-Вас ногөн вөлі революціоннөј, дај мї көт реғыдїк кезлө сөглаїтчылам Илла-Васкөд — мыј революціоннөј,

а идеологияыс век колѳ национал-мелко-буржуазнѳ.

Со кѳнѳ кѳрттувѳыс тувѳалѳма. Мѳ огѳ вермасѳ сѳкѳд мыѳ „Гажажѳк Кѳмѳ јѳз олѳј“ 1913 воын вѳлѳ революцѳннѳј—ог шѳд, мыѳ сѳјѳ ез вѳв сецѳм, а тышкасам сѳјѳ идеологияыскѳд, кодѳс „Гажажѳк Кѳмѳ јѳз олѳј“—нас сѳјѳ Лебедев лыдѳдысылы. Мѳ ог тышкасѳј „Мунѳны“—са вѳг гѳрд-лыжыејаскѳд, а косаам „Мунѳны“ мелко-буржуазнѳј национал-шовѳнизм нога идеологияыскѳд.

Тѳјѳ торсѳ Иља-Вае оз вермы гѳгѳрвоны, дај оз кѳсѳјы гѳгѳрвоны.

Та сертѳ мѳ и шуам мыѳ истѳрѳческѳј аспектын Лебедев, Иља-Вае, Тѳма-Вен емѳе мелко-буржуазнѳј, национал-шовѳнизм мѳвпеама кѳмѳ гѳжыејас, а абу пролетарѳат мѳвпеама кѳмѳ гѳжыејас.

Ассыс мелко-буржуазнѳј пыцкѳссѳ шатласѳмсѳ, Иља-Вае петкѳдлѳ нѳшта и со мыѳѳв. Сѳја гѳжѳ: мыѳ „Мунѳны“ гѳжѳгѳн ме вѳлѳ Будапештын, капиталѳстѳческѳј госудаствоын, мыѳ мен вожынјѳз ез вѳлѳ шедлы сѳветскѳјгазетјас, да сы понда олѳмсыс јѳна бѳрѳ колѳ. Сы сертѳ лоѳны „Мунѳны“—лѳн нелучкѳјасыс... Вермасѳ таѳ лоны, кѳе во ветлѳмѳн идеологияыс вежыны, вѳлѳ-кѳ воѳ пролетарскѳј идеологияыс? Ферт оз. Сенѳ-ѳ лѳкыс, мыѳ Иља-Вае пыцкѳ пролетарѳат идеологияыс ез-на пырав, дај ѳнѳ-на абу пырѳма. Пырѳма-кѳ вѳлѳ ез понды ассѳ правѳ пуктыны кор воесаыс-воеса, гѳгѳрвоанаыс гѳгѳрвоана „Мунѳны“—лѳн мелко-буржуазнѳј идеологияыс.

Нѳнѳмла гѳгѳрвоан мортлы ассыд нѳ-

лучкѳјастѳ свѳлѳвајтны крѳнѳка нелучкѳјас вѳлѳ, кѳз шуласны „с больной головы на здоровую“. Колѳ вѳлѳ сајластѳг, векшастѳг прѳзнајтны ассыд ѳшыбкајастѳ.

Иља-Вае полѳ пролетарѳат кѳвсѳ качтыштны. Сылѳн век артмѳ „Кѳмѳ гѳжѳдјас“, „Кѳмѳ гѳжыејас“, „Кѳмѳ лѳтература истѳрѳја“. Тѳрмас мѳјанлы сорнѳтны „лѳтература воѳще“. Мѳјан ем пролетарѳат нога кѳмѳ гѳжыејас, ем пролетарѳат нога кѳмѳ гѳжѳд, ем пролетарѳат нога кѳмѳ гѳжѳдлѳн истѳрѳја (абу-на-кѳ лѳѳ!). Мѳјан ем мелко-буржуазнѳј кѳмѳ гѳжыејас, емѳе мелко-буржуазнѳј кѳмѳ гѳжѳдјас, ем натѳционал-шовѳнистјас лѳтератураын, ем раѳционал-шовѳнизм мѳвпеама гѳжѳдјас. Мѳ чѳрыда пондам косасны веекѳдвѳв кѳжые гѳжѳдјаскѳд, „шѳјгавѳв“ кѳжые гѳжыејаскѳд,—мѳ пондам косасны накѳд мѳрѳтчыејаскѳд, сѳз-жѳ и великодѳержавнѳј уклонкѳд лѳтератураын, лѳчѳдлытѳг дѳн кѳртѳн мѳдам сотны и национал-шовѳнизм лѳтератураыс. Мѳ чѳрыда мѳдам косасны пролетарскѳј мѳвпеама кѳмѳ гѳжѳд вѳсна да збылысѳн пѳртам лѳтератураыс, кѳмѳ мѳча гѳжѳдсѳ пролетарскѳј јѳс орудѳјѳѳ, партија инѳѳм гѳрыс мѳгјассѳ олѳмѳ пѳртѳм вѳсна косасан гѳжѳдѳ. Внеклассѳвѳј гѳжѳд оз вермы лоны, внеклассѳвѳј гѳжыс сѳз-жѳ. Колѳ нѳ тољко шуны мыѳ ме за коммуниѳ за социализм, но ѳ отсавны збылысѳ уѳдѳн социализмысы лоны, нем-жалѳттѳг косасны сецѳмјаскѳд, кодјас против коммуниѳ, против социализма.

Лѳбѳ тан, лѳбѳ сен.

Е шаһзи менам гижөд һелүчкиторјас јлыг

Тулыснас ме индвали-нин мијан крѣтивјас-лыг һелүчкиторјасо. Менам куза гижөма-да, „Ордым“-ын ез пет. Оні ме гѣжа жеһидѣка аслам комѣ литературса һелүчкѣјас јлыг. Новек-жө кыв-мөд шуа крѣтѣка һелүчкѣјас јлыг шөц. Ме думыг, крѣтѣкаылдөн медшөр мogyс: возд кыкыны поезѣјасо, кеслыны сѣјсө идеологѣја боксааныс, јогтыны форма боксааныс, вөчны сөтсѣализм течан лчыд орудѣјө.

Мијан крѣтѣкалөн медјон һелүчкѣјасыс: 1) сѣјө дыр узд (крѣтѣкаавны бөстчө сомын 4-5 во мыгѣ крѣтѣкаалан гижөд петөм бөрас), 2) пыщкөсас оз пырав, а гижөд вывтыг Ӏслалө, 3) вицөдө аслам объект вылас метафѣзѣческѣ, оз вицөд крѣтѣкаалан гижөд вылас Ӏсторѣческѣ. Ог, бөрт, ме көсјы став комѣ крѣтѣкасө мыжавны, шуа сөмын—тащөм грекјасыс емөс код-сурөлөн. А тащөмторјасыд комѣ пролетариат нога вылө прөвөдујтыг поезѣјатө бөрө кыскөны, ныждөны сөтсѣализм щупан чертө.

Бөстам көч Пармазон крѣтѣкалыг кыт-сурө. Менчым „Мунөны“ өс крѣтѣкаалѣгөн сѣјө гижө: „Граждана кост војна дырјѣ вылавыв мѣчлуныд оз јона Ӏнтересујт јөз-тө“. Пармазон тајө кывјаснас сувтө паныд став поезѣјавыслы, сы сертѣ Ӏ „Ӏнтернатионал“ ыланкывјын револүтсѣја понда тышкагыс јөзбө развлөкајтөны „пейзажјасөн“ („Быд асыв савкјө кыа југөр, гөрд мѣча шондѣ сөтас вын“) *) Менам крѣтѣк оз көсјы төдны, мыј образтөм поезѣјавыд—сѣјө кача сөчөн код, јона-на омөк кыдја һаныг. Вескыда-кө шуны,

образтөм поезѣјавыд абу Ӏ поезѣја, а зөв кос проза, либө (кывбур-кө сѣјө) столбикө гижөм проза. Тајө абу менам мөви, тајө шуас быд литература теоретѣкѣ практик. Тани со кушдөм омөлтөртјыс Пармазонлөн: том гѣжысид збыл вермас верѣтны—оз-пө поз револүтсѣјаа-тор гѣжгөн бөстны „ывлавыв“ образјас, да-Ӏ гѣжас, вот-пө вѣт доброволөтөс мунөны по „безвоздушному пространству“, рытнысө асылын, өтарө-нысө мөдарө, с.в.

Кор dad-dad пуксан да крѣтѣкаалан гижөд вывтыд Ӏсковтан, мед оз гажтөм бөст крѣтѣкыд заводѣтчас сөрны аслам объект вылас, крѣтѣкаалан гижөд вылас. Бара бөстам Пармазонөс. „Мунөны“ јлыг крѣтѣкаас шуө сѣјө: „вѣт красноармөјетс алы став комѣ јөз ылысны?“ Сөсө а ачыс-жө аслыс вөча шуө—тани став комѣ јөз ылө! Вөчакывјыс ескө ем „Мунөны“-ас, кујим строка мыгѣ: „ылыдны мунөсѣјас... Комѣ му тулыслөн медмѣча зорѣзјас“ (виц. „Мунөны“ II-d јукөд). А ылыдм јлыгсө-ө тан сөрнѣјас? Тани сөрны мунө творчөство јлыгсө, натионал формаа пролетариат нога комѣ култура јлыгсө, револүтсѣјаөз кодөс вөлі дөрөмаөс. Октабр пасвартѣс чөпјас, зүлкјөн пұны кутѣс натионал формаа пролетариат нога Ӏскусство: ылыдмыслыг „дөрлісны кѣкок—пасвартѣн көрт, өнѣ те бѣ код зѣрдалан гөрд“. Пармазон чажтө: комѣ кулак пө шөц вермас ывыны (творѣтны) „бѣ код гөрд зѣрдалан ыланкывсө!“

Ме төда, Пармазон зөв лөсыда гөгөр-вөд тајө местасө, но лөчмысө гөгөрвөтөм улө да сөрө ме вылө. [Пөлөдыс колө һөщкыштны!], пөлсө асыс чунөдөма да. Тајө абу крѣтѣка, тајө прөстөј кывбөртөм. Сөрө ме вылө Пармазон Ӏ секѣ, кор шуө

*) „Комѣ ыланкывјас“ ыгамы „Ӏнтернатионал“-сө гѣжыг пыддѣ пасјөмаөс менө. Сѣјө һөвөрнө. Сѣјөс гѣжмаөс Тѣма Вөв, Нөбдѣнса Вѣттор да А.А. Мајө-ов өтвылыгсө.

ме-пö кор вьл олöм жылыг сорнита, гö-
гөрвоа пö „Комі натсїялыг вьл олöм“.
Он-кö еінтö куң, тöдчö (сöз вакод) став
„Мунöны“-ас кушöм вьл олöм жылыг ме
сорнита, бостам кöт:

„Кытчö-нö мунанныд...“
„Фелегаг сїезд вьлö. аңјас?
Став комі сїезд вьлö, јортјас?
Ставнын ті важ олöм јорад?
Камгöј жö вьл олöм, дорöј!“ („Бөр-
јакыв“).

Гöрд властыд тöдö—
Кодарö туй,
Код оз вöч сыног—
Чужјасан туй (14).

Воссасыг васса, гөгөрвоанасыг гөгөр-
воана! Менам крїтїк тыдалö оз ескы, мы
сöвет власт, коммунист парвіја вермас
дорны сотсїализма вьл олöм. Ассыг шат-
ласана ескытöмсö „Мунöны“ вьлö кїстö!

Нöшта öтї места бостам Пармазонлыг,
„Мунöны“-ын емöс кывјас: „Олан-жö вы-
лан те,... һаңöн тыр комму, Печера тас“
с.в. Пармазон татыг вывод вöчö: Ыла Ва-
пö көсјö һаңöн тыртны Комі му. Ме-кö
шуї „Олан-вылан, солөн тыр Серегов!“
Пармазон ескö вöчїс вывод: со пö Ыла
Васыд, трасїчаыд, солөн көсјö тыртны
Комі мутö!... Но тырмас. Пармазонлөн ем
уналаын куңса еінмөн да чуналöм пелөн
кывбертöмыс. Сещöм кывбертöмыд, ферт,
оз лехты пролетариат нога поезїјатö.

Сесса нöшта öтї крїтїка һелучкїтор
жылыг. Унаыг мїјан крїтїкјас талунја
лунса требоваңнö пунктöны важ
гїжöдјаслы: вїт гова гїжöдлы, дас воеалы,
кыг воеалы, 50 воеалы, с.в. Чајтöны, му
пукөбөағыс талунöз олöмыс пыр вöлі
öткод.

Колö гїжöдтö допјалїгөн тöдвылад
бостны со мыј: возö нуöдана алї бөрö
кыскана вöлі гїжöдыс сїјö кадас, кор
сїјöс гїжöма, а абу талунја лунö. Сїз,
оз пог іронїјадн вїзöдны Лебедев „Гажа-
жык, комї јöз, олöј“, һїма сыланкыв вьлö,
сыпонда мыј сїјöс вöлі гїжöма 1913-д во-
ын, кор вöлі комї ужалыг јöз јур вылын
јöктö жандарм сапöгнас рочö пöртан ре-
жым. Сек сїјö сыланкывыс вöлі зев ре-
волүтсїоннöј. Сїзі-жö, револүтсїоннöјöс
вöліны уна боксаң аслас кадас Г.С. Лыт-
кїп, К.Ф. Жаков, најö комї лїтература іс-
торїяыг, револүтсїјаа мөвп історїяыг оз
пог шыбытны. Колö, ферт, быд боксаң,
жужыда крїтїкаавны, маркеїзма анализм

вöчны. Оз пог выводјас вöчны гїжыг
жылыг кык-кујїм строка еертї. Колö гї-
жыгтö став на с бостны і „в конкретной
обстановке“. Но тырмас, та жылыг коркө
мөбөежыг гїга.

Öнї аслам гїжöд һелучкїјас жылыг-
медвојдөр „Мунöны“ жылыг. Бїжыд ағтö
крїтїкјаслы: најö меным востїсны уна
һелучкї. Öтїкö, менам „Мунöны“ абу
поема-һы, абу кывбур, мыкö шөрөвыјö
вошöм, „кос бока“ кыг шуас Парма-
зон. Сетöма торја-торја еерпасјас, вее-
кыда-кö шуны — һекүшöм сужет абу...
Ме кывбур гїжыг, сыпонда ыжыддык
торјыд сөкыда зев артмö. Сесса гїжöм асö ба-
ра-жö вöлі зев термасөмөн. Ме вöлі сек
(1927 воын) Будапештын зїла ештöда фїе-
ератсїјадс. Окота вöлі куңöкмö художе-
ствоа тор гїжыг Октябр 10 во тырїг кеж-
лö. Ме секї кык во-һын олї буржуа-їја
муын і јона вöлі-һын гажтöмча Сöвет му-
ыг, медјонасö-һын Комї муыг (сесса көч
сїјö мыјөн шуöј: бурөн көч омöлөн, а ме
гажтöмча вöлі секї комї еорнїыг). Сесаг
менама мөд һелучкї: менама комї јöзтö, ко-
мї мутö вывтї јона ідеалїзїрујтöма. Сес-
са менама öтчыд шуöма: „олап-жö вылан...
комї му вылын став комї јöз!“ Крїтїк-
јас гөгөрвомаде: ме-пö чолөмбыгтö вїе-
тала комї кулаклы, комї бедһаклы і бы-
дöнлы. Месö ескö ачым көсїјі шуны:
став ужалыг комї јöз—Камавывса-ї,
Ежваывса-ї, Сыктыввыв-ї, Ываса-ї, с.в.
Возїас-öд ме сенї лыд-öдла: „Һаңöн тыр
комму, Печера тас с.в.“ Став сö ме сек
гөгөрвоа террїторїалнö. Но тајөн, ферт,
оз пог дорјыны ағтö гїжыгдыл: гїжыг-
ыдлы колö артавын гїжїгас-кыг гөгөрво-
ны кутас сылыг лыд-һыыд быд торјакыв...
Тајö менама бара һелучкї.

Сесса өктса классјас кост тыш һөчї
абу петкөдлöма. Сїјö колї петкөдлыны
көч пыр мунан моз. ферт, медчорыд
класс кост тышыс вöлі фронт вылын, сї-
јöс ме зїлї петкөдлыны буржыка. Сесса
вывтї унаыг „Комї“-сö долöмысла, колö
сещöм впечатльнө—быгтö оз Гöрд ар-
мїја, а комї јöз косасö жежыдјаскөд. Абу
шуöма веекыда, кодјас сїјö вїт мортыс,
(јонжыка-кö мөвпыштан, тöдчö ескөн, мыј
најö добровөлечјас), сїјөн-ї Пармазон јуалö
Оз-ö пö-нө тајö Гöрд армїјаас кулакјас
добровөлөчөн сылїг тырїї мунны?

Медыжыд һелучкїыс менама со куңöм
Октябра револүтсїјасö менама петкөдлöма

өтi боксаң—комi муын натсиональ вопрос разрешитiм боксаң. Тази вiчны ескiн по-чi-на, гашкi вiли, сii-кi ме гижiдас, шу-ам, Комi облает юбилейлы. Но ме-öд сiа Октабрса революцiя 10 во тырiмлы. Зiк вескыда меным индiны крiтiкiясi—колi вiли Совет нога Комi муыввса натсиональ вопрос разрешитiмсi итны Октабра революцiя ставмуыввса могjасыскiд. Тази шiр нелучкiе.

Сесеа Пармазон шуi: „Мунiны“—ын-пi колхозjас jылыс нiнiм абу гижiма. Тази менам крiтiкi асi ачыс сералi „Мунiны“-сi-öд ме гижi 1927 вога жуын. Сени вiтвога план ез-на вiв, коллективизатсiя уж оз-на вiли jога сулав. Пармазон тыдалi чаjтiма: „Мунiны“-сi-пi менам гижiма 1930-д воын!

Заграничаад кык вотi ветлiдiгiн, дерт, ме Советмуыввса олiмсид jона бiрi колi (вожыцiз вiли советскi-газет ог ачывлы!), сынонда менам мукiд нелучкiе артмiс.

Сесеа кыв-мiд „Кывбурjас“ jылыс. Сетчi лоi менам суйiма вел уна „бiли-берда“, сецiмторjас, кодjасiн абу некуцiм сотсиаль донлун, но форма боксаңыс да менам гижансам истiриja боксаңыс ем куцiм сурi интерес. Комi издательстволы ескiн гижли: мiса шыбытi мyj оз шогмы кывбур чукорсым да абу-таj нiнiм шыбытiмабi-а.

Кымынкi кыв менам „Комi гижыеjас“ нiга jылыс. Ме сiјiс гижли 1925-д воын студенталiгiн-на. Öпi сiјi нiгаыс важмiс-нiн бид боксаң. Тазиладорсаң ме I. Оботуровкiд öтi кывji воа. Колi выл нiга гижны, колi вiчны гижiдjасыслыс жужыд, маркеизм нога анализ. Ме аслам нiгаам комi гижыеjасыслы некуцiм анализ ем вiч, i сецiм могiсi ем пуктив аслым сы понда, мyj ме сeкi став комi гижiдjас ем вермы-на (ем куж) маркеизм ног анализавны (вескыда-кi шуны i öпi-на сiкыд меным маркеизма анализсi вiчны... да i не куш меным—jоажык jiз-лы на сiкыд, медеа-нiн сiкыд важ гижыеjасiс анализавны). Ме пола вiли, мед, мiса, оз ло анализ пыдi—прiстi сiрiм, кывбертiм. Сiјiн ме сiмын сeтi фактiческi матерjалсi. да i сiјiс менчым вiли оз корны—меным öд шибктылiс-ны сiмын „чтец лекламатор“ гижны.

Г.С. Лыткин, Куратов да К.Ф. Жаков, дерт, мелко-буржуазнi гижыеjас, идеалистjас. Сынонда најi гижiдjас сeртi ужалыс jiзлы оз поч велiдiчыны выл öлiм дорны. Комi гижiд истiриja велiдiгiн век-жi, ме ногiн-кi, колi лыдiны налыс характернiжык гижiдjассi (дeрт, бура маркеизм ногiн анализалiмiн). Тази гижыеjассi (да вообщe комi кыв доролыjассi) збыл аслам нiгаам идеализируйтчi-ма (тавi лыдi да казали). Идеализируйтчi-ма сынонда, мyj öтi боксаң рiсуйтчi-ма комi гижiдыслыс истiриjасi, сы боксаң—кодi дорjис комi гижiд, кодi сынонда зiлiс. дорjiмыслыс помкасi некiн ог гаравлы, (бытiсi комi кыв дорjан мiвныс jенежсаң yei), дeрт, кыв дорjис вiли еща сeкi. Кыв дорjiмыс сeкi вiли монархизма правителствосылы паныд мунiм-нiн, сiјi боксаң најi вiлины революцiяа мортjас, с.в. Мукiд боксаңыс уналасаң најi ез вiзны, дeрт, мiјан jiз. Мiјан крiтiкалiн, лiтература истiриjалiн могыс—воетны пыдысаң нарjыштiмiн (став гижiдсi лыдi-дiмiн) идеологiјасi тази гижыеjасыслыс, пiтiлiкыс квайтiм кывjаснад вiдiмсид мiбi ошкiмсид ыжыд пiлза абу. Тырмас та jылыс.

Жебiс-на мiјан комi художествоа гижiдjас. Жеб-на i крiтiка. Маркеизм нога крiтiкалы колi чорыда боетчыны вескiд-лыны комi лiтературадн, вескыд туй ин-давны идеологija боксаңыс, лeчтыны форма боксаңыс. Кыскыны колi комi мiча гижiдсi öпija гырыс ујjас дiнi, сотсиализм тeчaн ујj дiнi. Роч пролетариат нога гижыеjас шуiны ас jывеыс: зев-цi jона колам олiмсид. Мi комi гижыеjас нiшта-нiн jона колам. Олiмыс лeбзi војi бiа нiв-моз, а мi гижыеjас бытiсi пукалам дыш кiбыла вылн. Колi, jортjас, öчi-дыштны!

Журнал редакциjасаң: Илла Вае дорji мелко-буржуазнi идеологiјасi оз сiмын аслам гижiдjасыс, а i сецiм гижыеjасiс, кызи Жаков К. Ф. Лебедев да с. в. Ордым редакциja корi лыдiыеjасiс, гижыеjасiс петкiдны ердвилi буржуазнi идеологiјасi Илла Вае гижiдjасыс, а сiз-жi i мукiд гижыеjасыс. Колi сетны чорыд отпор мелко-буржуазнi i национал-шовинистическi идеологiјалы да ськiд тышкасiм ныр, jонмiдны пролетариат нога идеологiјасi комi худ. лiтератураны.

Поет-большевиклөн дасвога туј

Фекабр төлысө тыри 10 во А. Безыменскилөн художествоа пролетариат лиге тураын ужаломлы. Дас во, дерт, абу ыжыд кад, сөмын өнija олөмыс сы өдjө воелалө воэ, мыј Безыменскиј тајө дас вонас jона jитчис пролетариат роч лиге тура быдмөмкөд, лоi сенi зев төдчана ги жысөн, торја-нип поезијаын.

Пролетарскөј поезија заводичис манифестjасан. Заводичигас сijө ез вөв конкретнөј, авөли коммунист партија кивбурөн гижөм программаөн.

Өд сектө

„Надо пойти
Кулаков чесать...
Сбор—
Через полчаса“.

(А. Безыменский).

Гижан методjаснас пöпгi став поетис вöлины символистjас ¹⁾ пленны. Кыз шуласны поетjасыд „лебалисны“ кытөнкө вылын,—космосын (веељеннајаын), еылисны пролетариат ыжыд вын jылыс, ставмувыв револютсия регыд лоөм jылыс, ез зилны төдмавын тышыслыс сущностө.

Унаөн-на секеа поезијатө оз тырмыөн-ја донjавны. Сөмын космическөј поезија-над (Гастев, Казин, Кириллов, Герасимов да мукөд) медвоэзасыс-на пырисны художествоа лиге тураөд классjас кост тыш нуөдөм jылыс пролетариат ифејаяс, ужалыс jөзөс выљ олөмлян нуөдөмын пролетариатлөн журнуөдан рол да уна мукөд тащөм тырысторjас.

Војеннөј коммунизм дыреа поезијаын вөли муёө пролетариатлөн чорыд тыш нуөдөмлян-жө, романтизмлян ²⁾.

Сөмын секеа романтизмид вөли револютсия романтизмөн, кор надејтчисны ставмувыв револютсия регыд лоөм выљө.

¹⁾ ²⁾ символизм да романтизм—лиге туриннөј течеһьjас.

Безыменский.

Александр Илјич Безыменский чулкис 1898-өд вөв. 1916-өд вөсан ужалө большевик партијаын. Гижны заводчис 1920-өд воып. Јонжыка гижалө кивбура гижөбjас. Ужалө уна журналын да газетын, РАПП-ын.

капитализмөс өтчыд зелөдчылөмөн вермөм выљө. Сijөн i секеа поезијаын ез зил пыравлыны пыдөжык тајө тыш нуөдөмас, а вөли револютсия образа лозунгjасөн. Сөмын-өд секi колө вөли кычкө-мыјкө врагөс регыджык венны, jона мөвпавны некор, сijөн i тащөм поезијаыс-да вывти jона отсасис венны врагөс.

1922-23-өд војасан, НЕП-ө вуждөм бөрын, пролетариат воэ сывтисны выљ мөг-

јас: гражданскöј војна помасöм бöрын кутчiены овмöс кыпöдан ужö, сoтсiализм ґама олöм стрöитан ужö. Гражданскöј војна војасса космiческöј поезiјаыд зев јона кутiс торјавны выль кад возын сулалан могјасыс.

Поетјас пыцкыс Безыменскiј медвоз ассыс ужсö јiтiс выль могјаскöд. Сiјö вöли јурнуöдысөн пролетарскöј поезiјаыс овмöс кыпöдан кад вöзын сулалан могјаскöд јiтöмын.

Тащöм нога медвозза гiжöдыс А. Безыменскiјлөн вöли „Комсомолия“ нiма поема. Тајö конкретнöј матерiјал сертi сужета гiжöднас Безыменскiј пунктiс выль эпоха пролетарскöј поезiја исторiјаыд.

Тајö поэмаас вiетавёб том рабочöј-комсомолеч јылыс, кодi-нын öружjöөн коса-ёмкöд öтщöц кутчiсö нiга бердö, уж бердö, кодлы

„Завод—отец. Ячейка—дом.
Семьища—книги, труд, работа.
Мы в комсомолии живем,—
Стране великой и богатой.
Мне радость—брат, а солнце—тезка.
Вот поле жизни. Я—жнецом.
И вот вам, вот мое лицо
Лицо рабочего подростка.

„Комсомолия“.

НЕП кутiс корны пролетарскöј поезiјалыс петкöдлыны классöвöј тыш уна ногөн муномеö, выль кадлыс могјассö. Тајö кадасунапоетвiлдiснытујвывешныс („Кухнища“—са поетјас), ез гöгöрвоны пролетарскöј поезiја воцö сувтöм выль могјассö. Безыменскiј кујiс перестроiтчыны выль кад кежлö. Сiјö ачыс етiс дај мукöдлыс корiс

„Давайте землю
И живых людей“.

Сiјö ез лебав кытöнкö вылын, мукöд поетјас моз, а суға вiжöдiс ас гöгöрыс, адзiс бьд iчöтiктор олöмыс да сiјö iчöтiкторјассыс адзылис кыч бьдмö да стрöит-ёö выль олöм.

„Только тот наших дней не мельче,
Только тот на нашем пути,—
Кто умеет за каждой мелочью
Революцию мировую найти“.

Безыменскiј аслас творчествöын пыр колiс большевикөн, ез кежлы партiја генералнöј тујвиъ вылыс. Нöтчьд ез вунöдлы, мыј поезiја клссöвöј тыш нуöдан öрүдjö да ез личавлы сылөн киас тајö öрүдjöыс. Ез вее сiјö ас јывыс шу:

„Прежде всего я—член партии,
А стихотворец—потом“.

Безыменскiј гiжiс медбур гiжöдјас Ё-нын јылыс („Партбилет № 224 332“, поема „Владимир Ильич Ильинов“ и др.). „Партбилет“— Ёнын кулöм вылö медбур гiжöд.

„Ей, слышишь, партия?.. даю тебе обет:
Пройдут лишь месяцы—сто тысяч партбилетов

Заменят Ленинский потерянный билет“.

Реконструктивнöј кад художествоа литература воцö сувтöдiс нöшта гырыс могјас. Тајö кадыс сiз-жö ез су Безыменскiјöс кирүч летчысöмөн, кычi уна мукöд поетöс.

„Люди“ нiма миниатюрајасын Безыменскiј тышкасö бjурократизмкöд, сöвет аппаратса медлок омöльторкöд. Сен сiјö етiс ернасјас классöвöј врагјаслыс, сöвет аппаратö колöм чiновникјаслыс.

Безыменскiј медвоз шыöдчавлис овмöс кыпöдан фронт вылö ужалыс јöзлыс воц-мöстчöмсö кыпöдöм куча. Партiјалөн са рабочöј класслөн гырыс могјас, ударничество, öрдjеöм—темајас поет—большевиклөн. Öд

„Мы солнцем радости весь мир этот
обрызнем,

Мы рядом с партией проходим
трудный путь.

И коль она от нас
потребует
три жизни,

Все три мы отдадим,
Не обеднев ничуть“.

А. Безыменский.

Сiјөн i сылөн бьд кывбур—талунеа вьжыд мог:

Мы призваны следить
За стройкою страны.

Нам надо изучить
Всю суть веденья боя...

Чтобы не могли вредить
Шпионы-Рамзины—

Учитесь управлять,
товарищи,

Страною!

„Выстрел“ нiма пjессаөн сiјö сувтiс реконструктсiја кадса медвозза постö. „Выстрел“—јос сатiра, кодi кучкö быдсама пöлöс бjурократјаслы, бöрын кыссыс рабочöјјаслы, петкöдлö ударничество да сoтсiалистiческöј öрдjеöм.

Безыменскіј чужтіс щöщ і вьл пöлöс формаа кывбурјас: кывбурöн вiсталöм, партiјаса 16-öд сјезд вылын да мукöд тащöм нога-жö гiжöдјас.

Безыменскіј сiз-жö і бур савiрик да епiграммист. Торја-нын јона епiграммајас гiжаліс прорывјас бырöдöм куза заводјас вьвтi ветлiгöн. Сылöн епiграммајас јовöс, чорыда инмöны пасас. Шуам:

Даю лозунг:

Каждый поймет,

В ком мысль не погасла

Будет сталь—будет и масло.

Техника боксаң Безыменскіјлөн емöс-на нелучкиторјас. Ферт: Безыменскіј техника боксаң улынжык, шуам Сајановыс, сöмын соержаңынас Безыменскіј јона вылын сыыс, најöс некыз-нын он öтлав. Безыменскіјлөн уна-на лiшнöј кыв, кельдiникöс образјас, вьвтi уна комсомольскöј жаргонса кыв, сöмын-öд тајö абу на сещöм дiвiтана „дас арöса“ поетлы, „Комсомолия“ поемасаң бөрја гiжöдјасöз бьд-мöм петкöдлö. Безыменскіјлөн гiжöдјас бурмöны, век лöбны буржыкöс.

Безыменскіј тајö дас вонас чорыда судаліс партiја генеральнöј тувiз вылын, аслас поемајасöн, кывбурјасöн, епiграм-

мајасöн јанöдiс важсö, локсö, пөжсö да чуксаліс вылаңö. Сiјö гiжöдјасöн велöд-чöны да і возö-на кутасны велöдчöны ужалыс војтыр тышкасны сotsиализм вöс-на. Сiјöс збылыс позö шуны Феміан Бедный бөрса пролетарскöј мöд поетöн.

Сöмын такöд щöщ оз ков вунöдны і Безыменскіјлыс öшыбкајассö. Безыменскіј бөрја војаснас ез лучкi сулав РАПП почитсiја вылын, РАПП-лы паныда мунь-јасöс дорјіс, не сöмын творческöј ужын, но і полiтiческöј почитсiјаыс сылöн вöлі муно воча РАПП-лы. Бөрја каднас Безыменскіј асыс öшыбкајассö гөгөрвоис да кутiс-нын вескöдчöны.

Безыменскіјлы лiтература ужын ужалöмлы дас во тырiгöн колö шуны—комсомольскöј поетсаң Безыменскіј бьдмiс вына болшевик-поетöз, бьдтiс сiјöс робочöј класс да коммунист партiја да і возö-на Безыменскіј лоас болшевик-поетöн, сotsиализм стрöитан ужын мукöд лiтературајас пыцкыс пролетарскöј лiтератураöс мед-возын муньс отрадö кыпöдан тышын чорыда бојечöн.

ИЗЈУР ИВАН.

Робочöјјас, колхозникјас, ударникјас
пöвсыс кыскам пролетариат нога вьл
комі гiжысјасöс!

КАПП-са шлеңјас! Бојевöја нуöдöј
прізыв ударникјасöс лiтератураö!

Челад М. Л. ИХАЧОВ

М. Л. ИХАЧОВ
(Комі-пермјак гіжыс)

Отсаліевез

I

Јогороклө тыріс дас во-ні, а мыгөр-нас зонкаыт үчітік—попузоккоф, бытфе муас быдмө. Велөтчө сіја күймөт во шко-лаын. Мөјму гіжеіс піонерө. Оні школа-аныс зев бура ужалө піонерскөј отряд-ныс. Көр кытіс ен візөт—піонеррез, кыз көңывез визгөны-ветлөны, ужалөны, отсалөны і гірісезлө өті-мөді ужын.

— Талун піонер отрядлөн лөб собра-нө.—Ветлө ыжыт переменаө жыріс жырө да горөдлө Јогорок. Партаез коласөтөіс, кыз посні чері гожумеа лунө турун ко-ласөт, котрасө, ізөвтө челадыс. Кымөрөн бусыс ветлө жырөтөіс... Зык, дас пельшы оз кыв...

— Челад, дүгдө! Не сігеожаніныпө-ед, візө кышөм бус лептөмныт! Немве-жөрттөммез!..—Былнөјмоз, вафөдласөмөн пыріс Јогорок первогодніккез жырө да сувтіс пызан дінө.

— Кыліт мыј вістали?—Горөтчіс ешө: „дүгдө, кывзө!“

Челад кажалісө Јогороклис пырөмсө да өвештісө. Јогор-ед нылөн ыжыд на-чалнык—председател үчкомын.

Токо өтнас Тулу-Грш, көда лядөіс-еіс медбөбөн первогодніккез жырын, ез дүгды бөбалөміс. Кажөм партаезлас да четчалө, кыз көза кер бунттезлөт. Öвтөм өмсө віламос, ачыс лөк горшөн горөтө:

— Ура-а-а!.. Ур-р-р-а-а-а!.. Кін естөн медыжытыс. Ачым гөрд герој, быдөннысө вермі!.. Е-ө-өј!—Четчөвтис бы мөдік пар-та-вылө, кокыс нылдіс да сунгісө онла-јурөн партаез—коласас. Лептісө горзы-

ны. Векыт щөкасіс кучіксө кулыштөм вірөз. Челад сералөны:

— Мыј, командујтін. Ураыт-тујө-тај „Гармоннади кутін орны. Візөт, візөт, тыршет нұжалісө, кыз гармонна мек!.. Аслыс Гршүлө лоіс емек—горзө і сера-лө... Челад серөм сің-жө кіссө өт мөдар-сан.

— Ета-ед бөбыт тенө сетчөз, Гршү воштө. Јешажык колө бөбавны...—Сібөт-чіс сы дінө Јогорок да пондіс бажитны. Гршү нұжөтіс тыршезсө—сулалө, шы оз сет.

— Но, док кывзө челад: талун кол-хозным вартө, колө отсавны. Велөтчөм бөрын кајам быдөнным гумна-вылө. Пер-во ветлө гортаныт соыжытны, бөстө чар-лаез колтаезсө вундавны да өксам школа дынө. Кыліт? Учком петкөтіс-ні ета-јы-ліс постановлөннө: вісталіс керны суббот-нык.—Ез јешты Јогорок помавны асөіс баөнісө, челад лебтісө авзыны:

— Којам, којам!..—Отсалам колхозлө! Пондам вундавны колтаез, көда вөвез вашөтлыны, көда ізас стопа талны...

— Сің-кө Öксө быдөнныт. Те, Тулу-Грш, кајан-жө он?—Јуалө сылыс Јо-горок.

— Каја, мыла наттө ог, мөда вөлі!.. Ме еув сотны лөзча вадор-дорө...—Бөбгө нырувтас Грш.

— Он-кө кај, сөд нөв-вылө тенө гіжам, стөнгазетө лөзам,—шүө Јогорок.

— Лөз, абу жал... Наттө-ед повзісө теіс—чк-чок Јогорок, кер куталан ба-горок... Туныл Јогор баңа горріс торго-

вөй шаңга вор... — Вак-ва-ак ербөштүсө челаф.

— Толк теге абу Грш, бобавны кужан, а уқас дыш. Сетицөммесө ми ог радејтө. Кылин? Стенгазетө ен мед... — Горөтис петтөннис Јогорок.

— Ен повзөтлы, са пучеј! — Шыасе паныт Гршу. Горөтис, икөстис да бөра лентісис бобавны, јурлын ветлыны.

Шонди југөррез зарні суніссезөн пырөны өшыно, везјасөны бус коласөтис. Мичабе сулалөны ара лунез. Көс таво арыс, јеца зерасө. Шочыта овлөны сетцөмм бур, југыт, сөстөм сынөда аррез.

II

Вижитө, унчалөмөн сылө вартап машина. Гүгдывтөг сојө колтасө. Пыроны нија машина өмө, кыз пидөстөм өр кынөмө. Пуркјө-кајө кымөрөн ізас тылөп да шеп, зерөн резөө тусыс. Вокын јоркјө төлөтчан машина. Зарні шорөн котөртө зөр тус. Уж пічө... Вартөны колхозниккес музтөг.

Павжун бөрын токо јештисө вөрзөдчыны вөсез, токо пондөтис горавны барабан, кыз гуна дынын мытчисө отсаліевез — велөтчис челаф, көдна сыланкыввездн пырисө гумөныкө. Озас оскалө учик, кыз лудык, Јогорок.

— О-о! Отсаліевез-тај, вил вын-тај локтис! Локтө, локтө, видчисөм тјанөс... — Горөтчис гажаа колхозса предедафел Кона Ондруш.

— Кајм ужавны кыдас-кыным морт. Кинөс кытчө сувтөтан Ондруш? Керам быдөс, мыј щөктан, — рапортујтис шупыта Јогорок.

— Отіккез колта пөртчавны, мукөдыс јік курувны, вит-кымын морт кајө ізас стопа талны, — еетис приказ Ондруш.

— Јорттез, уж-бердө! — Сетис команда Јогорок.

Кыз воробейез быр-р-р лебчисө туй-выліс — розытчисө челаф гуна-паета, кутчисө уж-бердө.

Кувтыртөны челаф ужалөны. Вон сөтөн еічим-кыным морт вундалөны колтаез. Завс ра завс сојө чарла колта јнез. Океисө нија машина-гөгөр быдса чукөр. Ондруш дугдывтөг сујө машинаф колта-бөрсө колта. Ез ешө машина јешты еөлыштны колтасө ас гыркеис, вицөтан — мөдөрсө бөра-ні Ондруш дорсалөм вил колта.

Јогорок Оноп-Петрушкөкөт чукөртөны јік. Отыс тојлалө тортаөн, мөдыс бөрсө-нас чышкө. Гырисез-коласын, кыз төроканнез гурөтөны челаф котрасөны...

— Ез-ед кај Тулу-Гршным. Навтө бөра vadör-doras еув сөтөны да пешөр кури-төны, — шуө Петра.

— Ашын-жө сјө гіжам өөд пөв-вылө. Ужыс сылө ош, а бобавны — медозын... Колас кызкө кыкыны сјө ас-дынаным, покорең бөбалісө лезеіс. — Бајтө Јогорок. — Ез бытте озжык етшөм вөвлы, быд субөтнікө озын мунліс, а өні кыв сылө оз төр, көч бајит ен бајит — нем оз кывзы.

— Коллективөн пондам сјө велөтны, кидтыны бөбалөміс... — Горөтчис бара Петра. — Вот гіжам өөд пөв-вылө, етенгазетө, вицөтан-кө зонкайт і уммас быдөн-кө сы-вылө кутас чунөн мытчавны, сја-ед абу быщөм, кажалас сек асөс недостаткисө.

— Сіз, сіз. Бура! Мөднөгис сјө сөсөа некыс он вермы кидтыны бөбалөміс. — Ена кыввез-бөрсө Јогорок петис гумөныкө вицөтны, мыј керөны мукөд челафис.

Медгажаа уж мунө ізас стопа вылын. Челаф сетчин ізөвтө... Оз јештө лебтыны вил рөжең ізасөн, быдөнныс кутчасө сјө талны. Кыз му щаккес нш-коласын, век-ласөны челаф ізас стопа-вылын, токо јуррезныс тыдалөны.

Отік зонкаок нилдіс да щакылөн тарөвсчис улөс, бичкисөс-уөс му вылө. Ваксөны вылісан челаф:

— Мачыс тарөвчис, мачыс!.. Ха-ха-ха!..

— Тупыль, ловја-на? Сөлөмыт ез пот?!..

Петис емекыс і Јогороклөн. Сібөтчис уөсө тупылыс-дынө, јуалө:

— Мыј, ен дојмы?.. Мыла ен вицөы? Векыт ізаслөт-тај кыз ыскөвтін.

— Ег дојмы... Ег бата і казав — шакардаөн лезчі, кај моз лебчө... — Тупыль четчис, ачыс ешө буражык мукөдысөсө сералө. Тресітчыштис да пондіс бөра кајны стопа вылө. Јогорок пырис гунаф.

Пемдан кадас-ні вартөсө суыс. Медбөрја колтаез пырисө машина гыркө. Унөвтис ешө өтпыр барабан, сөвчис вартөмсө да жаглыв, гурөтөмөн сувтис. Токө өтнас төлөтчан машина голгөмөн пондіс сөстөмтны медбөрја еу ворөксө.

— Ыжыт аттө тјанлө челаф! Бура отсыштис... — Ошкө Ондруш челафсө ужалөм бөрын. — Мөдпырис бөра ед вунөтө

мижанс, уж тижанкөт унаһи перытжыка мунис.

— Пыр готовбе! — Лебыштис кисö жүр вевдöрас да горöтчис Јогорок. — Но јорттез, гортö! Оксö быдöнныт, пондöтом ыланкыв.

Вөрүсö челаф посадлан. Вартан машина тужö сажмөтис рытја лөһсö пионерскöй ыланкыв. Шлö, ылö паскалисö да описö ва сајас кыввез:

Мијан челаф—пионеррез
Радејтамö уж і гаж.
Мунам оқлан! Ми вил серрез,
Кеж те тужлиг олан важ.

III

Ашыпас школаһи мытчиғис вилтор: коридорын вöли öшöтöм öд пöv. Сы вылö зев кыза, госаа гижöма мелөн: „Тулу-Гриш да Јака-Миш пышјисö ужјис, ез отсалö коллективлö. Сетицöм дыш кучиккез мијанлö абу јорттез!“

Тулу-Гриш талун сорөн локтис школаö. Пырис да медперво-жö еинлас уеис öд пöлыс гижöтнас. Вицöтис да лөгөн горöтчис:

— Кин ноко етö гижис? Пельбоккесö ме сылыс клопöта!

— Ок те-е, дыш кучик! Те-жö дышöтчан да јешö і пельбоккес мöдан клопöтны. Мијан быдсөн коллективыс етö гижис! Мыј,

коллективлö мöдан паныт мунны? Кинка-ыт вöснит! — Оқасөмөн бајитöны öтмөдöр-сан челаф.

— Коллективын, Гриш, вын! — Сибöтчис сы дынö, пунктис пельпиолас кисö да горöтчис Јогорок. — Ен лöгав, ачыт виноват! Коллективис некор оз ков јансöтчыны... Вежöртин?

Кöзалис Гриш — неладнö төн керис. Гөррöтис, тыез понды сетны, еинваез тыртöны еиннесö. Мөртчöтчис жојас да оз і вөрзöтчы, кыч стоб сулалö.

— Коллективлö сөкыт мунны паныт. Ачыт, другö, виноват. — Горöтчис бöра Јогорок.

— Ог-һин сесеа понды пыксыны... Мөдпырис муна-а-а... Пилкыны кутис горзыны Гриш.

— Вот, бур! Важын-һи бы сиз — некор сесеа ен пыксы, ен мун паныт коллективлö. Ен горзы, дурды! Мөдпырис мунам суботныклö. Бура-кө ужалан — öд пöv-тујö гөрд пöv вылö шедан... — Сералöны челаф.

Силһитис силкан урок вылö. Челаф уекöдчисö жырö. Гришу кокытжыка ловчис да öтлаһи јорттезыскöт пырис урок-вылö. Јурас каттисисö думаез суботнык жылис, коллективнöј вын жылис...

П И О Н Е Р Ј А С,

Н У Ö Д А М Ö Ј В Ö Р П О Х О Д !

Нигајас һөвөһ

Кодлы тајо һигаһыс?

М. Н. Лебедев. „НАСТУК“—сылб-мби ворсантор өһија олмыс. Коми һига лезанин. Сыктывкар, 1930 во, доһыс 20 ур.

Ас кывја гижөд пыр натсиональнөй култура кыпөдөм—өһија кадө зев ыжыд мог. Ыждө тајо могыс торја-һын натсиональнөй Коми литература лөбөдөмын. Художествоа коми гижөдјас петөһи зев шоча дај омөликөс. Лезөм һигајасыс-кө ескө вөли чорыда һүөдөһи пролетариатлыс идејаясцө да олөмө пөртөһи партијалыс тујвиэсө—сijө һе сещөмжык-на. Сөмын классовөй выдержанностыс абу-на тырмымөһија художествоа быд коми гижөдһи, меһи ескө мича кывја гижөд пыр сувтһи партијалыс шуөмјасцө олөмө чорыда пөртһи.

ВКП (б) Војвыв Крајком Колегов јорт доклад куза шуис: „Развивая и укрепляя печать на коми языке, нужно улучшить кадры работников печати, обеспечивая идейную выдержанность национальной литературы в борьбе за генеральную линию партии и за осуществление хозяйственно-политических задач области“. Һүөдө-ө тајөс Лебедев аслас ворсанторјас?

Лебедевөһи ворсанторјас мөвһыс—петкөдһи өһија олмыс классјас кост тыш, отсавһи колхоз течөмлы. Содржаһнөһи меһижыд торјыс—кыскыһи кулак семјаныс һывсө кулакыслыс, өтлаөдһи сijөс комсомольчөд. Тасан-һин Лебедев кезө вескыд тујвывһыс. Сөмын өмөј мијан өһи колө вермаһи кулак семјаныс челадсө кыскөм вөһна? Абу алы мыј-һө өһија сиктас батрак, гөһа да шөркодөма олыс, кодјасцө колө кыскыһи кулак кпөдувһыс? Өһија кадө пролетариат ас возас сувтөдө мог коваһи һе өһи кулак һыв понда. Көв сijө һылыс і колө кулакыс өрдө—абу сещөм лөк, кор дас, һө, со да уһжык гөһа олысјас, батракјас олөһи һөшта кулак кпөдулас, ас пемылүв вөһнаһыс ез-

на пырһи колхозө, мунөһи-на паныд колхоз течан ужлы. Колө петкөдһи мича кывја гижөдһи өһија кадө, кор колө һиһөн і гыжјөн коваһи быд батрак, гөһа да шөркодөма олыс вөһна, колө петкөдһи кычј мунө көс кулак кпөдһи батракөс, бедһакөс да ередһакөс петкөдөһи.

Мөдтор. Кулакјас мөвпалөһи өд мунөс бырөдһи колхоз да сijөс лөбөдөһыс. Лебедевөһи ворсанторјас кулакјас мыһи сөмын сijөһи, мыј налөһи оз лө Настук: кулакөһи—һыв, жөһикөһи (Һозув Семөһи)—һевеста. Кулак став котырһас коми асыс меһа ыжыд ужсө вөчһи—торкы социализмлаһи олөһи течөм. Комсомольч Грisha Өлөһи ужыс сijөһи-и бырө, мыј һүөдө Настаөс колхозө.

„Мунам, Настук, на динһе,
Өдјө мунам тас.
Отувтөмтө мијанлыс
Һекөд-һиһи оз раз“!

Петкөдһи комсомольчөс тацөм һөһи—тајө лөбө висталөм, мыј комсомол тышкасө сөмын кулак һывјас понда. Комсомол асыс чужөмсө петкөдһиһи уһныс, мыј сijө кужө коваһи кулакјаскөд да налы отсавһыскөд өвмөс кыпөдан фронтјас выһи. Колө петкөдһи комсомолөс сещөмөһи, кычј сijө ковасө социализм течан уж выһи, а һе кулак һыв мырөдөм выһи.

Көјмөд тор. Колхозјас мијан течөһи сы вылө, меһи гөһа да шөркодөма олысјасцө петкөдһи вылө олөмө. Лебедев петкөдөһи оз бедһакөс да шөркодөма олысө колхозө пыртөм, а кулакыс һывсө. А Коми областад-өд ез-һиһи колһи сөмын кулак һывјас колхозад пыртөм, а бедһак-ередһакыс-на пырөма сөмын 14 прөчент мында. Колө петкөдһи колхозас пыртөм бедһакөс да ередһакөс, а һе кулак һылөс.

„Лөһыда-на олыштам
Колькөтивад ми“.

СУЗÖDÖJ! !

! ЛЫD D O J!

1931-öd VO BЫЛÖ

КУЛТУРА КЫПÖDАН УЖÖН ВЕКÖDЛАН
ЖУРНАЛ

■ „КУЛТУРА ФРОНТ“ ■

ЛЕЗÖНЫ ВКП(б) ОБКОМЛÖН КУЛТПРОП, ОБОНО DA
ОБПРОФСОВЕТ

Петö быд тöлыгыи öтчыд

„КУЛТУРА ФРОНТ“ тödmödö öнија кадын култура кыпöдан ужын сулалан могјасөн; сетö indödјас да отсöгјас местајас вылын јöз кост јүгдöдчан уж нуdыeјаслы; тудödö кыз сувтöдны јүгдöдчан уж вөрлезанінјасын.

„КУЛТУРА ФРОНТ“ сетö гјжödјас партија пöвсын олөм да јүгдöдчан уж нуdöмјас куза, векöдлö партпроевещенъöдн да теоріја велödöмөн.

„КУЛТУРА ФРОНТ“ тödmödö школајас возын öнија кадса сулалан могјасөн.

КУЛТУРА ФРОНТ“ сеталö воча вöталöмјас местајас-вывса јүгдöдчан уж нуdыeјасанъ јуалöмјас вылö.

„КУЛТУРА ФРОНТ“-ын востöма торја јүкөд „наукa да техника“

„КУЛТУРА ФРОНТ“ кыпödö натсиональнöј комі култура пролетариат нога пыщкöсөн

СУЗÖDАН DОНЫC:

1 тöлые кeжлö	3 тöлые кeжлö	6 тöлые кeжлö	во кeжлö
— 50 ур	1 ш. 50 ур	3 шaјт	6 шaјт

PEДАКТИЈАЛÖН АДРЕC:

Сыктывкар. Вадорвыс, 38, редакција
„КУЛТУРА ФРОНТ“

5241

НЭЖ Комі
1-1

С У Р А О Д О Ј
Художествоа Лѣтература Комі
Ж У Р Н А Л

„О Р Д Ы М“

Леџоны ВКП(б) ОК лџн культпроп да
КАПП. Петџ быд тџлыын кыкыс.

„ОРДЫМ“ - џ печатајтџны художествоа
комі гџжџдјас пролетаріат комі гџжыејас:
повесџјас, вџетјас, кывбурјас да мукџд
сама гџжџдјас.

„ОРДЫМ“-ын уна серпас Комі муын, Вој-
выв крајын да СССР пагтаын овмџс кы-
пџдџм јылыс. 1931-џд воџ кутас петны
„Јумор лџстбок“.

„ОРДЫМ“-ын 1931-џд воџ јона лџџ гџжџма
пролетаріат гџжыејас творчество јылыс,
паскџдџма лџџ крџеіка јукџд.

„ОРДЫМ“ суџџдан дџннс:

12	тџлыс	кежлџ	3	шајт	да	60	ур.
6	"	"	1	"	"	80	"
3	"	"	—	"	"	90	"
1	"	"	—	"	"	30	"

Гџжысны поџџ поштџвџј быд џдделен-
нџын, Комі нџга лезанінын: Сыктывкар,
Вадорвыс у., 38.

